

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Dispvtatio IV. De obligatione & prohibitione celebrandi, quoad
substantiam, & quoad circumstantias.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

quam conueniunt communiter Doctores, non pro-
deesse illis ad id; & merito: quia non est creden-
dum, Christum instituisse Sacrificium Missæ ad
remittendam penam ex opere operato ei, qui ne-
quit satisfacere pro illa: qui autem est in statu pec-
cati mortalis, nequit pro pena aliqua satisfacere.

Ad remissionem ergo dictæ penæ temporalis
faciendam medio Sacrificio Missæ, necessaria est
sanctitas & gratia, saltem tamquam forma, in co-
pro quo offertur, & ei cui applicatur; & præter eam
non est necessaria aliqua dispositio. In quo
etiam conueniunt communiter Doctores: quia
ex nullo fundamento deducitur necessitas huius
alius dispositio, in quo Sacrificium Missæ con-
uenit cum Sacramentis viutorum.

Secundo est difficultas, An quod maior fuerit
sanctitas & gratia in eo pro quo offertur Sacrifi-
cium Missæ, effectus remissionis dictæ penæ sit
maior.

Circa quam absque controversia est inter Do-
ctores, Sacrificium Missæ nullū operari effectum,
adhuc remissionis dictæ penæ iuxta mensuram
sanctitatis & gratia, quia sanctitas potius est remo-
tio impudenti, vel forma reddens capacitatem
ex institutione Christi, requisitam ad remissionem
dictæ penæ, faciendam medio Sacrificio Missæ,
quam dispositio ad illā, vel ad alios effectus; quia
sanctitas nullum ordinem nec proportionem im-
portat ad effectus illius, dispositio autem ordinem
aliquem aut proportionem importat ad effectum
ad quem est dispositio, ut calor ad ignem, & fri-
gus ad aquam.

Dispositio ergo, iuxta cuius mensuram Sacrifi-
cium Missæ operatur, & maiorem producit effec-
tum (etiam remissionis penæ, quem absque funda-
mento excipit Egidius num. 171.) est deuotio
illius pro quo offertur, præsens, aut præterita, &

non quæcumque, sed illa quam habet aut habuit
erga ipsum Sacrificium Missæ per modum coope-
rationis ad illud, nempe, vel sacrificanti ministran-
do, vel ad eius iustificationem adiuvando, vel il-
lud sua assistentia approbando, vel illud petendo,
vel aliter ad illud inducendo.

Et in primis, quod Sacrificium Missæ operetur
etiam remissionem penæ iuxta mensuram deuotio-
nis erga ipsum, est maximè rationi consentaneum, quia Sacrificium Missæ operatur in istar Sa-
cramenti etiam remissionem penæ; Sacra menta
autem operantur iuxta mensuram deuotiois erga
ipsa, & cooperationis recipientium illa. Quod ver-
ò non operetur iuxta mensuram deuotiois, quæ
non sit erga ipsum, coniicitur ex eo, quod quæcumque
alia videtur impertinens ad effectus ipsius Sa-
crafficii.

Obseruandum est Primò, ut contra Nauarrum *Nauarrus.*
& Henriquez optimè aduertunt Suarez disp. 79. *Henriquez.*
seç. 1. Vasquez d. 231. n. 51. & Bonacina q. vlt. *Suarez.*
punet. 5. Sacrificium Missæ applicatum homini in *Vasquez.*
statu peccati mortalis existenti, ob quod tunc non *Bonacina.*
operatur in eo remissionem penæ temporalis, post-
ea non operari illam recede nte fictione, seu peccato
mortali, in quo erat tempore applicationis,
quia id (quod nec conuenit Sacramento Eucha-
ristie) nullo fundamento potest attribui Sacrificio
Missæ.

Obseruandum est Secundò, fructum Sacrificij
Missæ applicati homini existenti in gratia, & nul-
lum habenti reatum penæ (ob quod pro tunc non
prodest illi ad remissionem penæ) non posse à ce-
lebrante reseruari pro tempore futuro, in quo fiat
reus penæ, quia ad id (quod neque conuenit Sa-
cramentis) tribuendum Sacrificio, nullum habe-
mus firmum fundamentum.

DISPUTATIO IV.

De obligatione & prohibitione celebrandi, quoad substantiam, & quoad circumstantias.

DIFFICULTAS I.

Vtrum omnes Sacerdotes teneantur
aliquando celebrare.

*B*ONAVENTURA in 4. dist. 12.
& 13. p. 2. art. 2. quæst. 1. Alexander
in 4. q. 51. membr. 2. & Caietanus
quæst. 82. art. 10. qui iussu
Pij V. extinctus fuit in Romana
impressione. Gabriel lect. 87.
lit. V. Victoria num. 94. & Puteanus q. 83. art. 2.
doceat, Sacerdotes, quamvis non impeditos, num-
quam celebrantes, sceluso scandalo & contemptu,
non peccare mortaliter: quod probable certent
Suarez d. 80. seç. 1. Azor lib. 10. cap. 24. & Hen-
riquez, quia id nullo iure, nec naturali, nec diuino,
nec humano precipitur. Et ob hanc rationem ex
Auctoribus huius sententiae sunt, qui dicant nullo
modo peccare.

*S*otus vero in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 10. Palu-
danus q. 2. art. 1. Silvester v. *Missa* i. quæst. 7.

Nauarrus c. 25. num. 88. Vasquez d. 232. Valentia *Nauarrus.*
disp. 6. quæst. 10. punet. 3. Antonius 3. par. tit. 13. *Vasquez.*
c. 16. Toletus lib. 2. c. 3. Egidius quæst. 83. art. 2. *Valentia.*
dub. 1. Laymannus c. 3. & plures alij docent, Sacer- *Antonius.*
dotes non impeditos teneat sub mortali aliquando *Toletus.*
celebrare, & merito: quia ex una parte Sacerdotes *Egidius.*
teneantur præcepto diuino Christi ad celebran-
dum, vt significat Tridentinum fest. 22. cap. 1. *Trident.*
dum ait, Christum illis verbis Lucae 22. *Hoc fa-*
cite in meam commemorationem, Apostolis, & co-
rum in Sacerdotio successoribus, vt offerant præ-
cepisse; & ex altera parte præceptum istud cele-
brandi est de re gravi & notabili, non minus quam
præceptum audiendi Missam, & quam præ-
ceptum cōmunicandi in Paschate latice impositum:
ergo non minus peccant mortaliter Sacerdotes,
qui nunquam celebrant, quam qui in Paschate
non cōmunicant, & quam qui in die festo non
audiunt Missam. Accedit, quod Pius V. iusit ex-
pungi illam partem Caietani in dictum articu-
lum 10. in qua continebatur, id non esse pecca-
tum mortale.

Superest

Silvester.
Antonius.S. Thomas.
Gabriel.
Antonius.

Nauarrus.

Paludan.
Maior.Sotus.
Vasquez.
Azor.
Henriquez.
Toletus.Sotus.
Vasquez.Nauarrus.
Layman.

Superest tamen difficultas, Quoties & quando Sacerdotes ratione Sacerdotij teneantur celebrare.

Silvester & Antoninus referunt, quosdam Iurisperitos dixisse, Sacerdotes teneri quotidie celebrare: id tamen ipsi & Doctores communiter rei- ciunt, quia dicitur absque fundamento.

S. Thomas q. 83. art. 2. (cui consentiunt Gabriel, Silvester & Antoninus) docet, illos teneri in præcipuis Festiuitatibus anni.

Nauarrus docet, illos teneri in illis diebus, in quibus laici Religiosorum communicare consueverunt.

Paludanus vbi suprà & Maior in 4. dist. 12. q. 5. docent, illos teneri in Nativitate Domini, in Resurrectione, in Pentecoste, in Assumptione Virginis, & in festo Omnitum Sanctorum.

Sotus verò, Vasquez, Azor, Henriquez, Tole- tuts, & plures alij docent, & merito, Sacerdotes ratione Sacerdotij in nullo determinato die teneri ad celebrandum, nihilominus in quolibet anno teneri saltem ter celebrare.

Et in primis, in nullo die determinato teneri ad celebrandum, constat, quia nec præcepto diuino, quo celebrare tenentur, nec alio præcepto determinatur dies quo teneantur. Quid vero saltem ter teneantur, probatur, quia cum numerus vicium celebrandi non sit expressè definitus præcepto Christi, ut patet, nec præcepto aliquo humano, quia nullibi habetur, nec in cap. *Dotentes* de Celebration Missarum, nec in Tridentino less. 23. c. 14. de Reformatione, nec alibi, ac proinde arbitrio viri prudentis definitus sit, Doctores præsertim Theologis, qui in hac materia prudentes sunt, at- tento eo quod præcipitur, & fine præcepti, vñsum est dictum præceptum saltem ter obligare, & cum numerum esse minimū qui sufficit ut ei præceptio fatiscat, idēo id sentiendum est.

Nihilominus Parochus absque dubio teneat per se, aut per alterum in diebus festiuis celebrare, vt populus Missam audiat, vt patet ex munere Parochi, in quo Doctores conueniunt. Addunt Sotus & Vasquez contra alios, teneri quotidie, si sint Parochiani, qui ex deuotione Missam audire velint, & non in merito, quia ipsi rationabiliter petentibus tenetur paxum reddere. Nihilominus vno aut altero die dæcere, non erit mortale. Et insuper prædicti & alij eamdem obligationem quotidie cele- brandi attribuunt Ecclesijs Cathedralibus & Collegialibus, in & Conuentibus Religiosorum. Attendendum tamen est ad consuetudines & fundationes Ecclesiistarum & Conuentuum Religiosorum, & iuxta eas iudicandum est, an ad teneantur, & an in aliquibus diebus teneantur plures Missas celebrare.

Et Capellanus ex iustitia tenerit toties per se aut per alterum celebrare, quoties fundatio Capellania exigit, etiam si exigat quotidie celebrare, nisi consuetudo aliqua Capellano obligato ad celebrandum quotidie faueat, quia ob humanam fragilitatem in aliquibus Ecclesijs, Capellani quotidie celeb- rare obligatis, cōceditur in qualibet hebdomada vñus dies vacationis. Quod si Capellanus infirmitate aut alio impedimento non voluntario im- peditus existat, non tenetur Missas pro partu tem- pore, nempe pro vno mense omislas, compen- sare, vt aduertunt Petrus Nauarra lib. 2. de Relit. c. 2. n. 210. & Laymannus c. 7. (nisi constitutio aliqua, aut nota consuetudo id non permittat) quia id po- test de mente fundatoris prudentissime præsumi.

DIFFICULTAS II.

Quibus diebus licitum sit Sacerdotibus celebrare.

Primò est difficultas, An sit licitum in Feria quinta maioris Hebdomadae.

Circa quam conueniunt Doctores contra Frat. *Præpositus* colinum lib. de Horis Canoniciis c. 30. licitum est, non solum Præpositis Ecclesiistarum, sed etiam guberniculis alij Sacerdotibus, Missam, etiam priuatum, celebrare in dicta Feria quinta, sicut in alijs diebus per annum, quia id nullo iure prohibitum est Sacerdotibus: quia non iure aliquo scripto, quia nullibi extat, nec iure aliquo consuetudine introducto, quia quamvis fuerit consuetudo in Ecclesia non celebrandi (sed ad summum communi- candi) non tamen quasi ex obligatione, sed tantum ex deuotione, vt sic Sacerdotes imitentur Apolos, qui de manu Christi communicarunt; aut si fuit quasi ex obligatione, & vim legis obtinuit, iam tamen contrario vñ, qui iam diu viguit, abroga- ta est.

Obseruat autem Vasquez, in ea Feria quinta tan- tūm esse licitum celebrare antequam fimitur Missa solemnis, & recondatur Corpus Christi, quia statim post id incipit Officium Paracœtus, quia statim dicuntur Vesperæ Paracœtus, in Paracœtus autem, vt statim dicemus, nequit Missa celebrari.

Secundò est difficultas, An id sit licitum in feria sexta maioris Hebdomadae. Conueniunt Doctores, cuicunque Sacerdoti prohibitus & illicitum esse in hac Feria sexta celebrare; prohibitus autem haec introducta est consuetudine Ecclesia, in qua nulli Sacerdoti permisum fuit Missam celeb- rare, sed vni soli (sub disiunctione tamen, huic vel illi) ex præsanctificatis (id est ex consecratis) sub specie tantum panis cōmunicare. Quam con- suetudine nobis expressit Innocentius I. in Epist. ad Decentium, c. 4. & refertur in can. *Sabbato*, de Consecratione, dist. 3. dum ait, traditionem Ecclesia habere, in isto biduo (id est in Feria sexta, & in Sabbato sancto) Sacra- menta penitus non cele- brari (id est non consecrari): & idēo in Feria quinta Sacerdos in Missa solemni consecrat duas hostias panis, ex quibus vnam in ea Missa ipse consumit, & alteram reseruat, non in memoriam sepulturae Christi, sed vt eam in Feria sexta sumat, & eam absque Sanguine sumit.

Obseruat Vasquez, quod si in Feria sexta con- tingat festum obseruandum, populus teneat intercessione non passioni, nec omnibus post passionem recitatis, sed Officio, quod, extracto Sa- cramento Eucharistia, & in altari posito, cele- bratur a Sacerdote, quia hoc Officium loco Missa habeatur: nihilominus obligatio haec absque fundamento introducitur, cum Officium istud non sit Missa, ex defectu confe- rationis. In hoc sensu Congregatio, dum die 19. Februario anni 1622. declarauit, quod si in Paracœtus incidat festum Annuntiationis, non teneantur fideles ad audiendam Missam.

Sed quæres, An in dicta Feria sexta licitum sit fidelibus communicare. Francolinus n. 12. negat, quia id indicant Innocentius vbi suprà, dum ait, in ea die Sacra- menta nullatenus celebrari, & Missale Romanum illis verbis: *Hodie* (id est Feria quinta) *Sacerdos*

Sacerdos consecrat duas Hostias, quarum unam sumit, alteram reservat pro die sequenti, in quo non confitetur Sacramentum: reservat etiam alias particulas consecratas, si opus fuerit proximis. Ergo solum infirmis licet in ea Feria sexta communicare.

Durandus, Durandus vero in Rationali diuinorum, ca. 75. Valquez, n. 11. Valquez disp. 232. Suarez dñp. 80. Laymannus cap. 4. & Adamus quæst. 10. dub. 4. affirmant, & merito, quia id nullo iure prohibitum est: non scripto, quia Innocentius in dicto testimonio tantum loquitur de celebratione, non de Communione; & Missale Romanum, dum ordinat, ut referetur Eucharistia pro infirmis, non prohibet quod reseretur pro sanis, & ipsis non licet, sed tantum infirmis; sed id ordinat & præcepit pro infirmis, quia ipsis in periculo existentibus est sub præcepto necessaria, & non sanis: nec id prohibitum est Iure consuetudine introducto, quia etiam si regulariter ea die fideles non communicent, id tamen non omittunt regulariter, quia necessarium sit ea die non communicare, sed quia est congruens, quia est dies maximus mœroris.

Tertio est difficultas, An sit licitum omnibus Sacerdotibus in Sabbato sancto celebrare, sicut in alijs diebus per annum.

Supponimus, antiquitus etiam fuisse prohibitum in Sabbato sancto celebrare, sicut in Paracœve, ut cœstat ex adducto testimonio Innocentij: nihilominus postea tempore procedente Missa solemnis, qua inchoante die Dominicæ post medianam noctem celebrari solebat, iam dispensatione retraicta est ad Sabbatum, ut in eius manè celebretur.

Hoc supposito, difficultas est, An etiam licet indiscriminat omnibus Sacerdotibus priuatim celebrare, sicut in alijs diebus per annum.

Nauarrus, Nauarrus in Summa, cap. 25. n. 88. Francolinus cap. 30. n. 8. & 9. Valquez disp. 232. & Henriquez lib. 9. c. 24. docent, id non esse licitum, quia Iuri antiquo, saltem consuetudine introducto ab Innocentio declarato non celebrandi in Sabbato, derogatum est pro vno tantum Sacerdoti solemniter celebrante, non pro alijs. Accedit, quod in Vigilia Pentecostes pro Missa solemnis nullus Introitius assignatur, quia in ea plures Prophetæ præmittuntur; pro Missa vero priuata, in qua Prophetæ non præmittuntur, assignatur proprius Introitius: at in Sabbato sancto, in qua nullæ Prophetæ præmiti debent, nullus Introitius assignatur, ergo signum est, Ecclesiam nolle quod in ea die Missa aliqua priuata celebretur, sed tantum solemnis.

Sotus, Sotus vero in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. Rodriguez in Summa, c. 247. conc. 3. Gutierrez in quest. Canonice art. 36. Iohannes Scotus lib. 2. ca. 6. Suarez disp. 80. sect. 2. Aegidius art. 2. du. 2. & Laymannus cap. 4. docent, id esse licitum (dum cautæ & absque scandalo sit) & merito: quia antiqua prohibito non celebrandi in ea die generaliter pro omni Missa, & pro omnibus Sacerdotibus, iam cessavit ex dupli titulo, tum quia finis & ratio illius prohibitionis cessavit, non tantum in casu particulari, sed etiam generaliter in omnibus casibus, quia scilicet iam Ecclesia celebratione Missæ solemnis à manè Sabbati, non representat requiem Christi in se pulchro, & ex tunc rejicit mœrem, ob quod antiquitus fuit prohibitum biduo illo celebrare; tum etiam, quia consuetudine, quia virtus pij

& docti celebrare solent, etiæ ante Missam solemnem, omnino abrogata est, quia non est adeo rara & occulta, ut non sciatut à Romano Pontifice, & tamen taceret, quo eam approbare videtur; ex quo constat ad fundamento aduerfiorum. Quod autem pro Missa priuata in ea die non sit assignatus ab Ecclesia peculiaris Introitus, non facit aduerfarijs: quia si non est assignatus, non est quia in ea die Missa priuata non sit facta licita, sed quia non est facta licita licentia expressa Ecclesia, sicut licita est in Vigilia Pentecostes; sed tantum licentia tacita modo supradicto, & id est assignatus est Introitus pro Missa priuata in Vigilia Pentecostes, & non pro Missa priuata in Sabbato sancto. Qui autem voluerit Missam in Sabbato sancto celebrare, & ante solemnem, poterit Missam Sancti in ea die contingentis, aut voruum aliquam celebrare.

DIFFICULTAS III.

Vtrum licitum sit eidem Sacerdoti in eadem die plures Missas celebrare.

Supponimus, generaliter prohibitum esse eidem Sacerdoti plures Missas in eadem die celebrare, non Iure diuino politio, nec diuino naturali orto ex natura Sacrificij, aut Sacerdotij, ut patet; sed tantum Iure Ecclesiastico, lato ab Innocentio III. in cap. Consulusti 3. & ab Honorio III. Honor. III. in cap. Referente 12. de Celebratione Missarum: ab hac tamen generali prohibitione excipiuntur ab Innocentio III. in dicto c. dies Nativitatis Domini, & casus necessitatis, his verbis: Exceptio die Nativitatis Dominicæ (nisi causa necessitatis suadat) sufficit Sacerdoti fœmel in die tantum Missam solemnemmodo celebrare. Et quia Innocentius III. non explicat, quænam necessitas requisita sit ad hoc, quod idem Sacerdos possit plures in eadem die celebrare, id est Doctores assignant variis casus necessitatis, in quibus id possit fieri: supponuntamen, in eis non posse celebrari secundum ab eo, qui lotione, aut alio modo, ieunium post primam fregit.

Primus ergo casus necessitatis, in quo Sacerdos ieunius potest plures celebrare, qui est in vñl, & à Doctores communiter recipitur, est, quando haber das Parochias in diversis oppidis, & ob paupertatem nequit in alio habere coadiutorem, ut vñfusque populus habeat in sua Parochia Missam quam in ea potest iure petere. Quod Suarez, dis. 80. sect. 3. etiam extendit ad diem non festum, quando in oppidis est sufficiens multitudine: & addit, Sacerdotem posse eadem proportione tres Missas celebrare, si in tribus oppidis habeat tres Parochias, quia in Iure non determinatur plures Missarum.

Secundus casus necessitatis, qui communiter assignatur, est, quando pro viatico infirmi necessarium est iterum celebrare. Ita Paludanus, Silene- Paludanus, ster, Antoninus, Tabiena, Angelus, Nauarrus, To- Silene ster. Antonius. leucus, Henriquez & Aegidius q. 83. art. 2. dub. 3. Tabiena.

Valquez vero disp. 232. n. 50. dictam necessitatem insufficientem iudicat ad id, & non absque ratione; quia maioris momenti videtur obliterare Toleatus. prohibitionem non celebrandi plures, ut recepta Henricus. est (sicut & seruare legem ieunij ante Communionem) quam aegoro viaticum conferre. Poterit Aegidius. Vñquez.

tamen Sacerdos, vt Henriquez aduertit, si ante sumptionem Hostiæ moneatur de necessitate ægroti, ei particulam Hostiæ seruare.

Tertius casus necessitatis, qui communiter assignatur, in quo Sacerdos poslit plures celebrare, est, quando post Missam dictā, & nondum sumptam lotionē, supērueniunt plures peregrini, aut aliquis Episcopus, aut aliquis magnus vir, vt posint Missam audire, præsertim in diebus festis. Ita Silvester, Antoninus, Nauarrus, Henriquez & Valentia.

Silvester.
Antonius.
Nauarrus.
Henriquez.
Valentia.
Vasquez.
Ægidius.

Paludan.
Antonius.
Vasquez.
Ægidius.

Nauarrus.
Henriquez.

Azor.
Rodriguez.

Teleph.

Vasquez.

Vasquez verò & Ægidius dictam necessitatem insufficientem indicat ad id, & meritò: quia quid prædicti Missam audiant, etiam in diebus festis, non est tanti momēti, quanti obseruatio dictæ prohibitionis, vt recepta est, & ob eamdem rationem non est celebranda secunda Missa pro nuptijs, nec pro sepeliendo defuncto Missam celebrando, & multò minus pro satisfaciendo petitioni Parochiani petentis Missam pro defuncto, vt contra Paludanum & Antoninum docent Vasquez & Ægidius.

Plures alij casus necessitatis assignati solent, in quibus Missa poslit à Sacerdote ieiuno iterari; nihilominus in eis non est iteranda, nec in alijs casibus necessitatis, quamvis urgentis, nisi in solo primo, vt cōtra non paucos docet Vasquez, quia sola necessitas primi casus siadet vt fiat contra dictam prohibitionem, & iste solus est nunc in vñi: & ad eam necessitatem reducitur, vt poslit à Sacerdote Missa iterari, raritas magna Sacerdoti, qualis est in Anglia, vt docent Nauarrus, Henriquez, Azor, & Rodriguez; & ad eamdem necessitatem reducunt nonnulli, vt poslit à Sacerdote Parocho Missa iterari, numerositas magna populi, quem templum nequit capere, & non sit altius, nec haberi poslit ob paupertatē Parochi, à quo illi quos non capit templum, possint Missam audire. Hanc tamen necessitatem insufficientem iudicamus ad id, imò eam non esse necessitatem simpliciter, quia, vt dicemus Disp. V. Diff. I. existentes extra templum, quamvis non videntes nec audientes Sacerdotem celebrantem, possunt satisfacere præcepto audiēdi Missam.

DIFFICULTAS IV.

A qua hora diei poslit Missa inchoari.

Conueniunt Doctores, non esse licitum, Missam ante auroram incipere, benè tamen aurora inchoante; quod consuetudine introductum est, & iam habeatur in Missali Romano, titulus De Missa celebranda. Et id supponunt priuilegia Religionis concessa, celebrandi vna hora ante diem. Vnde Decretum Telephori Papæ, relatum can. *Nocte sancta*, de Consecratione dist. I. vbi dicitur, nocte sancta Natiuitatis excepta, in reliquis temporibus Missas non esse celebrandas ante horam diei tertiam, iam est saltem confuetudine reuocatum, etiam quoad Missas solemnes.

Circa conclusionem traditam obseruandum est, per auroram intelligi nō ortum Solis, sed initium crepusculi diei, seu primam lucis irradiationem. Et quamvis crepusculum non semper sit æquale, quia tamen vt plurimum incipit vna hora & quinta parte ante ortum Solis, ideo, vt optimè Vasquez, pro regula morali haberi potest ad celebrandum: & quia ad celebrandum non est nec-

sarium, ipsum momentum aurora expectare, sed paulo antē potest inchoari, imò dimidia horante auroram, quia parum pro nihilo reputatur, id est lictum est vna hora & dimidia ante ortum Solis celebrare, vt aduertit Suarez, & approbat Rodriguez, imò satis completis. Vnde Religionis, quibus ex priuilegio, licet vna hora ante diem celebrare, possunt duabus horis & dimidia, imò & vno quadrante ante ortum Solis celebrare.

Dicta tamen lex & consuetudo non celebrandi ante auroram, non est vniuersalis, quia in aliquibus Provinceis, in quibus hieme Sol sero ortus, consuetudine introducta est, vt hieme poslit Missa notabiliter ante aurora celebrari. Episcopi quoque iter agentes gaudent priuilegio celebrandi ante auroram, vt docent Paludanus, Antoninus, Silvester, Nauarrus & Glossa in cap. vlt. de Prud. Ægidius, in 6. imò Glossa & Suarez, & communiter Doctores eis attribuunt facultatem dispensandi, ex rationabili causa, in dicta lege & prohibitione, quamvis Pontificia, introductam ex consuetudine, tacita Pontificis approbatione.

Sacerdotes etiam omnes Iure communi possunt in nocte Natiuitatis Domini ante auroram a pœsto media noctis Missam celebrare, vt patet in can. *Nocte sancta*, de Consecratione dist. I. quod non solum est verum, quoad primam Missam, in quo Doctores conueniunt, sed etiam quoad alias duas, vt contra Silvestrum, Armillam, Tabienam, Nauarrum, Henriquez & Toletum, adiuerunt Suarez d. 80. sec. 4. Vasquez disp. 2. 32. c. 3. Valéria disp. 6. San. q. 11. punct. 3. Ægidius dub. 4. & Puteanus q. 3. art. 2. quia in dicto canone id absolue & abique villa restrictione conceditur. Quod vero in Rubricis Missalis tria tempora diuerla aſſignetur pro tribus Missis, non obſtar, quia id tantum fit pro Missis solemnibus.

Tandem antiquitus licitum fuit in nocte Relationis paulo post mediam noctem Missam celebrare, quando Christus resurrexit; iam verò non licet (quia consuetudine, aut dispensatione expedita, licet illa retracta est ad diem Sabbati) nisi forsan in aliquibus Ecclesijs, in quibus coluntur illa antiqua Missam solemnem celebrandi reiuentur.

Adiutus, ob necessitatem Viatico ægroti posse Missam post mediam noctem ante auroram celebrari (vt aduertunt Paludanus, Antoninus, Gabriel & Vasquez: quia prohibitio illa potest per episcopum corrigi, quia maioris momenti est, ægroti iaceare Viatico, quam post mediam noctem ante auroram non celebrare.

DIFFICULTAS V.

Ad quam horam diei incepio celebrationis Missæ differri possit.

N. Auarrus c. 25. n. 85. & Viualdus de Sacra Mento Altaris, n. 151. Pitig. d. 13. q. 2. art. 4. & Llamas part. 3. Methodi, c. 5. §. 18. docent, inceptionem Missæ differri posse vñque ad horam nonam, quæ est tercia post mensem. Primo, quia antiquitus id licuit, vt constat ex can. *Solent de Conf.*

S.Thomas. Consecratione, d. 2. & ex S. Thoma quæst. 87. artic. 2. prædictæ autem licentie nullo modo derogatum est. Secundò, quia hora illa non aptissima est ad celebrationem Sacrificij incurrunt Missæ, quia in ea Christus fuit cruentus sacrificatus.

Maior. Sotus. Suarez. Vasquez. Puteanus. Sotus q. 2. a. 2. Suarez disp. 80. sect. 4. Vasquez disp. 232. cap. 4. & Puteanus art. 2. & communiter Doctores docent, & meridie, inchoationem Missæ non posse ultra meridiem differri. Ratio huius desumitur ex consuetudine Ecclesie, que iam ab omnibus tamquam necessaria & ex obligatione obseruatur. Et quia res hæc est moralis, id est meridies non est Mathematicè sumenda, sed moraliter, ac prouide licitum est paulò post meridiem Missam inchoare, vt aduertunt Maior, Vasquez, Ægidius, Laymannus & Puteanus (qui exprimit posse differri per dimidium horarum) vt diximus de anticipatio ne ante auroram.

Addit Vasquez Primò, consuetudine receptum esse, vt quando Missa solemnis inchoata ante meridiem, durat post meridiem, quamvis multo tempore post, Missa priuata posse inchoari quamdui solemnis durat. Secundo addit, ob necessitatem suæcurrendi infirmo, ne decedat absque Vatico, posse ex episcopio Missam priuata inchoari multò post meridiem, vñque ad horam scilicet nonam.

Addunt Suarez & Rodriguez, posse vna hora post meridiem Missam inchoari, quando in die Fête ratione itineris aut alterius necessitatis non potuit anteā inchoari: id tamen non satis fundatur, nisi in casibus dictis à nobis aut in aliis non minoris necessitatis.

Ad primam ergo rationem aduersariorum constat, antiquam illam licentiam differendi Missam vñque ad horam tertiam post meridiem, consuetudine dicta reuocatam esse: & eadem obtentum est, vt ultra meridiem non differatur notabiliter inchoatio Missæ, etiam si hora non, quæ est tercia post meridiem, ob rationem aduersariorum sit congrua & apta ad celebrationem Missæ: ex quo constat ad secundam rationem illorum.

Addit Laymannus, Episcopum ex iusta causa posse dispensare, vt inchoatio Missæ notabiliter differatur post meridiem, sicut potest, vt notabiliter ante auroram inchoetur, quia eadem est ratio.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum Missa celebranda sit in loco sacro. Conueniunt Doctores, Iure ordinario antiquo non potuisse celebrari, nisi in loco sacro, vt patet ex can. Nullus, de Consecratione, dist. 1. iam tamen vñus obtinuit, vt celebrari possit in loco tantum benedicto, imò in loco auctoritate Episcopi ad celebrandum assignato, quamvis non benedicto nec sacro, vt docent communiter Doctores.

Obseruandum est Primò, facultatem concedendi licentiam ad celebrandum in quovis honesto seu decente loco, quamvis nec sacro nec benedicto, conuenientem Episcopis ex suo officio, vt constat ex can. Missarum, de Consecratione, d. 1. (quamvis non extra propriam diocesim, vt contra Siluestrum docent Angelus, Vasquez & Suarez) restringat esse à Tridentino selfi. 1. 2. in decreto de Obseruandis & vitandis in celebratione Missæ, quia ibi præcipit Episcopis, ne patientur in priuatis domibus Missam celebrari, nisi in aliquo loco ab eis de-

signato, & tantum ad diuinum cultum dedicato.

Vnde Episcopi non possunt licentiam conferre ad celebrandum in priuatis domibus in loco ad alios vñus deseruente: possunt tamen dispensare, vt aliquando celebretur in eo loco iusta aliquā causā, qualis est, quando persona grauis ægrotat, vt domi audiat Missam, & Communione ex obligatione suscipiat, quia in dicto decreto tantum auferunt Episcopis facultas concedendi simpliciter licentiam ad celebrandum in dicto loco; non vero facultas dispensandi in aliquo casu.

Addimus, dictam facultatem concedendi simpliciter licentiam ad celebrandum in quovis honesto seu decente loco, conuenientem Episcopis ex suo officio, ablatam fuisse à Nuntio Hispaniarum iussu Pauli V. anno 1616. ita vt iam nequeant facultatem concedere ad celebrandum in priuatis domibus & oratoriis, non vero fuisse ablatam facultatem dispensandi ex iusta causa, vt aliquando in eis celebretur.

Obseruandum est Secundò, cuilibet Sacerdoti absque licentia & dispensatione licere in quovis honesto loco extra Ecclesiam celebrare, quando magna aliqua necessitas occurrit, vt exprimitur à Felice IV. in can. 1. de Confer. d. 1. imò, vt aduertunt Vasquez & Ægidius, consuetudine obtentum esse, vt id etiam licet, quamvis necessitas non sit magna, vt quando magna multitudo in aliquo die festo ad parvam aliquam Ecclesiam cōcurrat, quæ multititudinem illam non capit, vt omnes melius Missam audiant; & etiam vt existentes in castris Missam audiant: & etiam vt Missam audiant qui sunt in tricribus, aut in nauibus dum celebretur in littore, & non supra mare, nec supra flumen cum periculo probabili effusionis Sanguinis: scilicet si eo periculo cœlante, vt contra non paucos, nec indoctos, aduertunt Durandus in Rationali Durandus. lib. 4. cap. 1. Joannes Scottus lib. 2. c. 13. S. verbo Scottus. Missa. num. 19. Laymannus cap. 5. nu. 6. & calij. S. Laymann.

Episcopis tamen in cap. vlt. de Privilégis, in 6. conceditur priuilegium, vt cū iter agunt, etiam extra propriam diocesim, possint, quamvis nulla occurrat necessitas, in quovis honesto loco celebrare, aut facere vñus ipso præsente celebret: cui priuilegio non est derogatum per dictum decretum Tridentini, nec per dictum decretum Nuntij, quia in eis tantum limitatur facultas concedendi simpliciter supradictam licentiam alijs.

Nostris quoque, qui in missis sunt, conceditur priuilegium, non obstante decreto Tridentini, celebrandi in quovis honesto loco, etiam in castris militum, si habeant licentiam Generalis aut Provincialis: reliqui vero Religiosi etenim possunt hoc priuilegio vñi, quatenus post Tridentinum eis concessum fuerit per se, aut per communicationem.

Aduertunt tamen communiter Doctores, semper esse necessarium celebrare ad minus in altari portatili, seu Vatico, consecrato ab Episcopo (quod Ara vocatur) vt declaratur in can. Concedimus, de Consecratione, d. 1. & oppositum num. quam fuit in Ecclesia permisum.

Id vero, quod docent Sotus in 4. distinc. 13. Sotus. quæst. 2. ar. 3. & S. v. Missa, nu. 20. nempe celebretur in loco non designato à Pontifice aut Episcopo, adhuc absque sufficienti necessitate, non esse peccatum mortale, si absque contemptu & absque scandalo fiat, falsum est, vt aduertunt

communiter Doctores; quia id est contra prohibitionem in te graui.

DIFFICULTAS VII.

Vtrum possit celebrari in Ecclesia polluta & violata.

Supponimus, Ecclesiam multis modis pollui & violari. Primo violatur homicidio intra Ecclesiam factō, quamvis fiat absque sanguinis effusione, vt constat ex cap. *Propositi*, de Consecratione Ecclesiae vel altaris, & ex can. *Si motum*, de Consecratione, dist. 1. Vnde Ecclesia non violatur homicidio factō supra textum Ecclesiae, nec in turfi, nec in campanili, nec in cubiculis Ecclesiae coniunctis, nec in Sacristia, nec in cænæra sub Ecclesia, nec suspensione facta in parietibus Ecclesiae à parte exteriori, quia in quacumque parte ex dictis fiat, non fiat intra Ecclesiam, sed extra, nisi quando fiat in cænæra in qua dicitur Missa, aut quia deseruit ad sepeliendum. Nec violatur homicidio factō absque culpa mortali, nec homicidio non publico, quamvis mortali, nec homicidio cuius causa, vt vulnus, data est extra Ecclesiam, quamvis mors intra Ecclesiam contingat, quia tunc occidio seu homicidium non fiat intra Ecclesiam; bene tamen homicidio eius causa datur intra Ecclesiam, quamvis mors extra contingat, quia tunc occidio seu homicidium fiat intra. Et non tantum violatur homicidio mortaliter illicito contra iustitiam, sed etiam homicidio mortaliter illicito contra religionem, vt homicidio à iudice iuridicē factō intra Ecclesiam, & etiam homicidio mortaliter illicito contra fortitudinem, vt homicidio factō ab ipso occiso.

Secundo violatur Ecclesia humani sanguinis effusione intra Ecclesiam facta, vt constat ex cap. *Si Ecclesia*, de Consecratione Ecclesiae, & ex can. *Ecclesiæ*, de Consecratione, dist. 1. Vnde si fiat extra Ecclesiam, aut si non fiat publica, non violatur Ecclesia, sicut diximus de homicidio; & si non fiat copiosa, vt aduerterunt communiter Doctores, & nomine ipso effusionis denotatur. Imo non sufficit, quod fiat copiosa, si percutio & lassio non fiat graui, & mortaliter illicita, vt poteſt contingere, quando percutio fiat in naribus. Nec sufficit quod sanguis effluat intra Ecclesiam, si vulnus factum fuit extra, sicut etiam diximus de homicidio, bene tamen si vulnus factum fuit in Ecclesia, quamvis sanguis non effluat intra Ecclesiam, sed extra, sicut diximus de homicidio, & quamvis sanguis non perueniat ad pavimentum Ecclesiae.

Tertio violatur Ecclesia humani semenis effusione intra Ecclesiam facta, vt constat ex dicto cap. *Si Ecclesia*, & ex can. *Ecclesiæ*: requiritur ramen quod fiat mortaliter illicita, & publica, sicut diximus de effusione sanguinis, & de homicidio, & quod fiat copiosa, vt nomine ipso effusionis denotatur; & non sufficit, quod fiat extra Ecclesiam, sicut diximus de effusione sanguinis, & de homicidio; & sufficit quod fiat intra Ecclesiam, quamvis non perueniat usque ad pavimentum.

Et tamen difficultas, An violetur effusione semen facta in copula coniugali.

Paludan. Paludanus in 4. d. 18. quæſt. 8. a. 4. *Nauarrus* cap. 27. num. 237. & plures alij, partem affirmatiuam absolute tuerunt, quam limitant Suarez dist. 81. ſect. 4. *Couarruas* in 4. *Decret.* part. 2.

cap. 7. §. 2. & *Egidius* a. 3. dub. 1. & alij plati. *Egidius*, vt tantum sit vera, quando coniuges non coniungunt iusta aliqua cauſa in Ecclesia simul dormire; quia si cogantur diu esse in Ecclesia, & ob diuturnam continentiam aliquis ex coniugibus sit in periculo incontinentia, aut alius ex illis sit admodum moleſtum diu contineri, docent, tunc dicta ſeminis effuſione non violari Ecclesiam, quia tunc non fit contra reuerentiam loci faci, maritaliter coniungi. *Rofella* autem v. *Conſer-atio.* 1. *Gloſſa* in can. *Ecclesiæ*, de Conſecratione, *Gloſſa* dist. 1. *Angelus* v. *Debitum*, num. vlt. partem negatiuam abſolutè tradunt, quam etiam indicat *Sotus* in 4. d. 13. quæſt. 2. a. 3. ad 2. & non abſque ratione, quia maritali effuſione ſeminis nullo lute fit irreuerentia loco ſacri, quia non lute naturali, quia ex natura rei non est contra reuerentiam Ecclesiae; ſicut nec blaſphemia, nec periturum in Ecclesia: nec fit irreuerentia lute aliquo Ecclesiastico, quia eo lute intuitu reuerentia loci facrilit, tantum ſunt prohibita homicidium, & ſanguinis effuſio, & effuſio ſeminis contra caſtitudinem, & ſunt, quamvis furto non violetur Ecclesiae.

Quarto violatur ſeu polluitur Ecclesiae, quando in ea excommunicatus vitandus ſepelitur, vt aduerterunt communiter Doctores ex cap. *Conſampti-* de Conſecratione Ecclesiae vel altaris: & etiam quando paganus in ea ſepelitur, ex can. *Ecclesiæ*, 27. de Conſecratione, d. 1. & etiam quando infidelis, quamvis baptizatus, ex can. *Ecclesiæ*, 28. de Conſecratione, d. 1.

Obſeruandum eft, in quatuor dictis caſibus violari Ecclesiam, ſolum quando eft conſer- aut benedicta, vt aduerterunt communiter Doctores ex dictis capitulis *Propositi*, & *Si Ecclesia*, & ex dicto can. *Ecclesiæ*; non verò Ecclesias ne conſecrataſ nec benedictaſ, nec oratoria: violari autem Ecclesiae, etiam cefetur violari cemeterium ipſi contiguum, vt conſtat ex cap. vnic de Conſecratione Ecclesiae, in 6. Econtrà verò quamvis cemeterium violetur, non cefetur Ecclesiae violari, quia id pullo lute disponitur.

Quinto Ecclesia conſecrata amittit conſecrationem, quando tota aut maior pars deſtructa eft, antequam incipiat reparari, vt deducitur ex cap. *Lagnis*, de Conſecratione Ecclesiae vel altaris, & ex can. *Ecclesiæ*, de Conſecratione, dist. 1. Ecclesia verò tantum benedicta, etiam ſi tota macta, ſi poſtea reficitur, non eget noua benedictione, quia manet idem ſolum, quod tantum benedictum quando Ecclesia benedicitur.

His ergo ſuppositis, conueniunt Doctores citata prætentem diſcultatem, non poſſe abſque peccato mortaliter in Ecclesia violata, & nondum reſconciliata celebrari, quia celebrare eft quid graue, & in dictis capitulis & canonibus prohibitum. Quod ſi contingat Ecclesia violari quando Seſcerdos celebra, ſi ad eius notitiam ante conſecrationem incepit perueniat, teneatur à celebra- diſtire, non verò conſecratione incepta, ſed videlicet conſecratione panis. Addunt *Sous*, *Sous*, *rez*, & *Henriquez*, nempe quando ad eſt rationabilis cauſa, poſſe de licentia Epifcopi in Ecclesia violata celebrari.

Qui autem contra dictam prohibitionem in Ecclesia violata ſeu polluta celebra, quamvis mortaliter peccet, non tamen incurrit irregularitate in capit. *Is qui*, de *Sententia excommunicationis*, in 6.

in 6. & merito: quia dicta violatio non est interdictum strictè, & nullo iure irregularitas inducitur contra celebrantem in Ecclesia violata: nec incurrit aliam censuram, nec pœnam, vt aduertunt Suarez disp. 81. seet. 4. Laymannus cap. 5. & alij, quia nullo iure inducitur.

Ecclesia autem violata, si consecrata erat solum, potest ab Episcopo iure ordinario reconciliari, sicut & consecrari: ex commissione tamen Romani Pontificis id etiam potest simplex Sacerdos; sicut possunt Sacerdotes nostra Societas in remotis India regionibus. Si vero Ecclesia violata tantum erat benedicta, reconciliari potest a simplici Sacerdote per aperitionem aquæ benedictæ, vt dicitur in cap. vltimo de Consecratione Ecclesie vel altaris, & per alias breues & faciles carimonias, prout habentur in Cærimoniali: & non desunt, vt Henriquez refert, qui affirmit sufficere ad reconciliationem Ecclesie violata, quod bona fide sit solum celebratum in ea.

DIFFICULTAS VIII.

Quale debeat esse altare ad Missam celebrandam.

O Misso errore hæreticorum, qui altaria demoliuntur, & pro altaribus mensas excitant, quia falsè existimant in Missa non fieri Sacrificium, sed tantum coniunctionem, conueniunt Doctores, altare ad celebrandum debere esse lapideum, & consecratum, sive sit fixum in aliquo loco, sive portatile. Et in primis debere esse lapideum, & a tempore Siluestri Papa, vt ex eius Legenda, & ex festo Dedicacionis Basilicae Saluatoris nono Novembri aperè constat. Additur, a tempore Siluestri, quia antea poterat esse ligneum, quale fuit altare in quo D. Petrus celebrare solebat, quod usque ad hodiernam diem in Ecclesia Lateranensi seruatur, & in quo ex decreto eiusdem Siluestri solus Pontifex celebrare potest. Debet autem esse tantæ magnitudinis, vt commodè & absque periculo cadendi possit sustinere calicem & Hostiam, quamvis non sit necessarium quod tota illa capiar, & sufficit quod sit lapideum quod supremam partem.

Deinde altare istud lapideum debere esse consecratum, constat ex decretis Evaristi, quia habentur in 1. Tomo Conciliorum post duas Epistolas ipsius, & ex can. 2. & ex alijs de Consecratione, dist. 1. quod etiam ostendit antiquissime Ecclesie consuetudo: consecratio autem altaris potestate ordinaria tantum sit ab Episcopo, vt patet ex can. Nullus Presbyter, de Consecratione, dist. 1. & ita in Pontificali pro solo Episcopo ponitur forma consecrandi altaria; ex priuilegio tamen concedi potest simplicibus Sacerdotibus, vt de facto Paulus III. concessit nostris Presbyteris degentibus in locis temotissimis, si in eis desuerit Episcopus Catholicus.

Ita tamen altare debet esse lapideum & consecratum ad celebrandum, vt aliter celebrare, censetur communiter esse peccatum mortale, quia est contra probationem in re graui.

Quod autem altare sit fixum, vel portatile, patrum refert, quia non est decretum quod sit fixum. Dicitur autem fixum, quod in eodem loco perfuerat stabile: portatile vero, quod facile de uno loco in alium mutatur, qualis estara; & altare non

erit totaliter fixum, si pro supra parte non constet tabella, seu mensa lapidea in eo fixa, quia absque ea altare non erit perfectum, & ideo ea deficiente indigebit tabella illa lapidea portatilis: & sufficit hanc portatilem aut illam fixam esse consecratam, quamvis nihil reliqui altaris sit consecratum.

Quod si obicias: Episcopis in cap. vltimo de Priuilegijs, in 6. & etiam nostris, in missionibus, conceditur priuilegium vtendi altari portatili, seu viatico, ergo iure communis debet esse fixum. Respondemus, dictum priuilegium ad id concedi, non vt eo vtantur, quasi id sit iure communis prohibitum, sed vt super illud in quois honesto loco possint celebrare.

Sed quæres, Quando altare amittit consecrationem? Conueniunt Doctores, si altare (sive fixum sive portatile) ita frangatur, vt nulla pars illius possit commode sustinere calicem & Hostiam, amittere consecrationem: imò ineptum manere vt iterum consecratur ad idem, quia ineptum manet vt in eo possit celebrari. Ita decernitur in cap. Ad hac. 1. & in cap. Quod in dubijs. 3. de Consecratione Ecclesie vel altaris. Addunt Glossa, Silvester, Angelus, Paludanus, Suarez, Silvester. Angelus. Paludanus. Suarez. disp. 81. seet. 5. Vasquez disp. 233. cap. 2. quod quando altare est fixum, si eius struatura seu forma mutatione aut fræctione dissoluatur, aut si lapis superior ab inferioribus partibus scindatur, quamvis integer maneat, consecrationem amittat: quod significatur in cap. Ad hac. 1. & in cap. Quod in dubijs. 3. & in cap. Ligneis. 6. dum in eis de altari fixo (de quo in eis tantum est sermo) dicitur, si altare motu vel confractum fuerit, iterum esse consecrandum, & merito; quia lapis superior, qui consecratur, reterè consecratur, vt affixus aliqui determinato loco & basi, & vt habens illam struaturam & formam, quæ maximè destruitur separatione lapidis superioris ab inferioribus partibus. Si vero struatura altaris maneat eadem, etiam mutetur, & cornua Christiæ delibuta frangantur, non amittit consecrationem, quamvis lapis aliquis inferior deficiat ob rationem dictam. Sed quamvis altare fixum mutatione struatur amittat consecrationem, templum tamen ipsum non amittit illam, vt dicitur in dicto cap. Ad hac. vbi significatur, consuetudine derogatum esse iuri antiquo habito in ean. Si morum, & in can. De fabrica de Consecratione, d. 1. quo etiam tota Ecclesia in eau dicta consecrationem amitterebat.

Altare etiam portatile non amittit consecrationem, vt contra Paludanum & Angelum aduer- Paludan. Angelus. Silvester. Suarez. Vasquez. Laymann. tunt Silvester, Suarez, Vasquez, & Laymannus, etiam si fuerit inclusum in capsula, & ei coniunctum glutine, australiter, & postea a capsula extra-hatur: quia lapis portatilis non consecratur vt inclusus in capsula, seu dependenter ab ea inclusus, sed ipse per se solus, ac proinde ipse solus debet esse tantæ magnitudinis, vt possit commode sustinere calicem & Hostiam.

Obseruandum est Primo, vt aduertunt Silvester, Vasquez, Aegidius, & Bonacina, altare Vasquez. portatile, seu viaticum, non posse fieri ex duobus Aegidius. Bonacina. lapidis inuticem colligatis in modum libri, aut alio modo, quorum unus capiat calicem, & alter Hostiam, sed tantum ex uno; quia sic est consuetudine receptum, ad denotandum unam in Christo personam.

Sotus.
Suarez.
Vasquez.
Ægidius.
Layman.

Hostiens.
P. normit.
Vasquez.
Ægidius.

Vasquez.
Suarez.

Obseruandum est Secundò, vt contra Canonistas can. *Placuit*, de Consecratione, dist. 1. & contra Siluestrum, Azor & Scortiam aduertunt Sotus in 4. distinct. 13. quæst. 2. a. 3. Suarez disp. 81. Vasquez disp. 233. Ægidius num. 241. Laymannus & Doctores communiter, quod etiam in Septima Synodo generali can. 7. & in alijs Concilij Provincialibus præceptum fuerit, vt nullum altare consecraretur absque Reliquijs Sanctorum (quod tantum intelligebatur de altari fixo) iam tamen consuetudine recepturn sit, vt ablique eis consecrentur altaria, & independenter ab eis: quia vix fieri potest, vt pro tot altariis Reliquijs Sanctorum inueniantur: nec pro Reliquijs substitui possit pars Eucharistæ, vt contra Guillielmum, Durandum, & Ioannem Andream aduertunt Hostiensis, Panormitanus, Vasquez & Ægidius. Vnde, vt contra non paucos aduertit Ægidius, etiam in frangatur aut amouetur loculus, seu sepulcrum in quo seruantur Reliquiæ, altare non amittit consecrationem, quia scilicet independenter ab eo loculo & ab ipsis Reliquijs consecratur.

Obseruandum est Tertiò, quod quamvis antiquus in more fuerit, altare maius versus Orientem constitui, vt fideles ad illud conuersi orarent versus Orientem: liberum tamen est, vt aduertunt Vasquez & Suarez, versus quamlibet mundi partem illud constitueret, quia dictus mos numquam fuit habitus vt necessarius, sed tantum fuit iudicatus vt congruens, & conueniens vt Christum, qui Oriens est, & Sol iustitiae, & qui fuit crucifixus habens faciem versus Occidentem, ad altare maius conuersi respiciamus.

DIFFICULTAS IX.

Qualis debeat esse ornatus altaris ad Missam celebrandam.

Primo pro ornatu altaris ad celebrationem Missæ requiritur, vt super altare ipsum sit quoddam linteum extensum vñque ad terram pertingens, quo mensa altaris cooperiatur; & etiam duplex palla, seu mappa linea, vel vna duplicitate, vñ dicitur in Missali reformato in Rubrica 2. de Preparatione altaris. Est autem necessarium, vt qualibet palla, aut qualibet pars pallæ duplicitate, cooperiatur totam aram: & prater dicta, etiam requiritur Corporale, vt constat ex Missali reformato Rubrica 2. de Ingressu Sacerdotis ad altare. Requiruntur ergo quatuor linteæ, vel tria, & vnum ex eis duplicatum, vt deducatur ex dictis Rubricis inter se comparatis, etiam ante decretum Missalis reformati sufficienter trita, quia consuetudine sic obtinuit erat contra Ius antiquum, quo quatuor exigebantur, vt supradicta ponitur in can. *Super negligientiam*, de Consecratione, d. 1. & ob id Doctores, qui ante decretum istius Missalis reformati, vigente dicta consuetudine scripserunt, tria tantum linteæ requirunt.

Materia autem Corporalis debet esse linum, vt decernitur in can. *Consulatio*, de Consecratione, d. 1. & constat ex præcepto & vnu Ecclesiæ. Et quamvis canon iste tantum loquatur de Corporali, certum est etiam, alias pallas seu mappas, quæ sunt sub Corporali, debere esse lineas, vt etiam constat ex præcepto & vnu Ecclesiæ. Ita tamen Corporale fieri debet ex lino, vt nihil alterius materia in medio

misceatur, vt excludatur in Rubrica 1. de Preparatione Sacerdotis.

Et quamvis antiquitus Corporale ita fuerit oblongum, vt super illud non tantum Corpus & Sanguis reponerentur, sed etiam, vt eo calix regetur (quod modo in aliquibus Ecclesijs regetur) iam tamen consuetudo obtinuit, vt Corporale sit in duas partes diuisum, quarum una & maior sit super altare, & super eam reponantur calix & Hostia; altera vero, & minor, quæ filola dicitur (Hilpanè hijuela) deseruit ad operendum calicem. Et quia haec pars minor, est pars Corporalis, id est debet esse ex lino quoad partem internam seu inferiorem, sicut pars maior, vñaduentur Vasquez, Suarez, Ægidius & Laymannus etiam Sotus a. 5. sentire videatur, posse efficiere, aut ex alia materia, quod Rodriguez non audet improbare; nec nos quoad partem exteram seu superiori.

Corporale autem quoad vtramque partem debet esse ab Episcopo benedictum, vt nomine *consecrati* decernitur in dicto can. *Consulatio*. Et quamvis anteà pallæ, seu mappa duæ quæ sub Corporali ponuntur, non deberent esse benedictæ; iam tamen benedici debent, vt constat ex Missali reformato in Rubrica 2. de Preparatione altaris. Corporale, & duæ dictæ pallæ, tamdiu & non amplius retinent benedictionem, quamdiu possunt ad vñ, ad quos deputantur, deferri. Requiruntur etiam Purificatorum, quod debet esse mundum, & collocari super os calicis, vt constat ex dictis Rubricis; & debet esse ex lino, vt consuetudine observatum est, tamen non est benedicendum.

Secundò pro ornatu altaris ad celebrandum requiritur in eo lucerna ardens, & absque ea celebrare, est peccatum mortale, vt aduertunt communiter Doctores, & significatur in cap. vlt. de Celebrazione Missarum: & debet fieri ex cera, vt etiam aduertunt communiter Doctores, & consuetudo ostendit. In casu tamen necessitatis, quamvis non magna, potest fieri ex oleo, in d. ex feuo, vñaduentur Azor, Laymannus & Bonacina.

De numero candelarum nihil Iure antiquo, nec consuetudine præscriptum est: nihilominus in Missali reformato Rubrica de Preparatione altaris dicitur, vt ponantur ad minus duo candelabrum cum candelis accensis in vtrroque latere, & vñ parte Epistolæ paretur cerasus ad elevationem Sacramenti accendendus, quæ non video tamquam obligantia recepta: erit tamen maximè decessus, omnia predicta feruare. Cauendum tamen est, vt dictum in Tridentino fess. 22. in Decreto de obliterando in celebratione Missæ, ne certus numerus candelarum ex superflitione aliqua in Missa adhibetur: poterit tamen ex fine religionis & cultus Dei.

Tertiò pro ornatu altaris ad celebrandum in ipso, requiritur Crux, non Iure aliquo antiquo, nec scripto, nec consuetudine introducta, sed tantum Iure nouo Missalis reformati in dicta Rubrica 2. vnde non poterit absque veniali sine Crux celebrari, si commode possit haberi.

Quartò pro ornatu altaris ad celebrandum in eo requiritur liber Missalis, qui saltem Canonem Missæ contineat, ne celebrans lapsum memoraret; quia quamvis id nullo Iure antiquo prescribatur, requiritur tamen Iure Missalis reformati, etiam Missa memoriter sciatur, vt constat ex Rubrica

Rubrica 10. de Defectibus in ministerio occurrentibus; quod etiam indicatur in Rubrica 1. de Preparatione Sacerdotis.

DIFFICULTAS X.

Quæ & qualia vasa requirantur ad celebrandum.

Conuenient Doctores, ad celebrationem Missæ requiri Calicem & Patenam; illis enim Ecclesia fuit ab initio ad celebrandum vasa: Calice quidem, & quia Christus in calice consecravit, & quia vinum nequit absque calice seu vase commode contineri, ut consecratur: Patena vero, quia in ea commodi fit receptio Hostie fratrum, & illius consumptio, ut si particula aliqua decidat, recipiatur in illa.

Materia autem Calicis & Patenæ non semper fuit eadem in Ecclesia, quia, ut constat ex can. Vasa, de Consecratione, distinct. 1. qui fuit Concilij Triburicensis cap. 18. antiquitus fuit lignea: deinde ex statuto Zephyrinii Papæ fuit virrea: postea Vrbanus Papa decrevit omnia vasa sacra fieri argentea. Deinde in Concilio Rhenensi sub Eugenio III. can. 6. & referuntur in can. Vt calix, de Consecratione, dist. 1. statutum fuit, ut calix cum patena, si non ex auro, sicut ex argento fiat; si tamen quis pauper fuerit, sibi neque calice viatur, ex aere autem aut aurichalco calix nequaquam fiat; nullo autem modo in ligno, aut viro calice præsumat Missam cantare. Et tandem in Missali Romano Rubrica 10. de Defectibus in ministro ipso occurrentibus, permititur pes Calicis ex quæcumque decente materia, dum cuppa illius sit aurea, vel argentea, vel stannæ; vbi absolute, & absque causa paupertatis, permititur materia stanni: quod etiam habetur in Missali reformato in eadem Rubrica 10. Nihilominus quia in Rubrica 1. de Preparatione Sacerdotis, in eodem Missali reformato nouiter statuitur, ut Calix sit aureus vel argenteus, & quod, quando pes non est aureus vel argenteus, saltem habeat cuppam argenteam, & intus inaurata, id est huic Rubricæ, utpote nouiori, standum est, & per eam dicta Rubrica 10. limitanda quoad materiam stanni pro cuppa.

Patena quoque debet esse ex eadem materia, ex qua cuppa Calicis, nempe ex auro vel argenteo, ut ex dictis Rubricis 10. & 1. inter se collatis deducitur: quia in 10. dicitur, Calicem debere esse cum Patena conuenientem, & in 1. requiritur Patena inaurata, quando cuppa debet esse talis, nempe quando pes calicis non est aureus vel argenteus, immo ex eisdem deducitur, Patenam debere semper per cuppæ Calicis assimilari, ita ut debeat esse aurea vel argentea, quæ debet esse inaurata, quando cuppa Calicis est talis.

Deinde Calicem & Patenam egere consecratione, & non sufficere benedictionem simplicem; conuenient Doctores, & id supponunt Sixtus Papa in can. In sancta, de Consecratione, dist. 1. & Soter Papa in can. Sacratæ, de Consecratione, dist. 2. 3. & idem supponit in can. Non licet, & in can. Non oportet, eadem dist. Hæc autem consecratio luce ordinario tantum fit ab Episcopo, ut aduerrunt Doctores: ex priuilegio tamen Pauli III. concessum est nostris Presbyteris degentibus in remotissimis partibus,

Circa amissionem consecrationis Calicis & Patenæ conuenient Doctores, Calicem & Patenam, amittere consecrationem, quando ita notabiliter franguntur, ut nequeant celebrationi deseruire: quod etiam est verum in fractione & separatione pedis Calicis à cuppa, quando continua erant, quamvis postea coniungantur; quia tunc in nullo manet consecratio; non in Calice, quia non existat; nec in cuppa, nec in pede, quia neutrum fuit consecratum fecimus ab altero, sed ambo per modum unius potensis deseruire celebrationi consecratio autem semel amissa, numquam reuulscit, etiam si Calix iterum rediret idem numero coniunctione cuppæ & pedis, quia ab aliis fundamento id dicitur; præsertim quod Calix postea noua coniunctione factus est physice distinctus à Calice ante fractionem.

Quando vero Calix tornatilis est, habens pedem amobilem, coniunctum iunctura tornatili, non amittit consecrationem separatione pedis à cuppa, ut contra Paludanum & Siluestrum aduer- Paludan.
Siluestr.
Armilla.
Valquez.
Suarez.

tum Armilla, Valquez, Suarez, Azor, Egidius, Reginaldus, Laymannus, Bonacina, & communiter Doctores, quia in Calice tornatili cuppa per se consecratur independenter ab hoc vel ab illo pede, utpote facile mobili.

Et quando pars interior cuppæ antea consecrata postea inauratur, Calix consecrationem amittit, ut contra Guillermum, Durandum, Egidium, Laymannum aduertunt Paludanum, Armilla, Angelus, Tabiena, Azor, Suarez, Valquez, Reginaldus & Bonacina, non quia Calix inauratione illa mutetur; sed quia ponitur noua superficies auri, quam Sanguis Christi immediatè tangit, quæ non est consecrata ratione sui, ut pater, nec illi consecratio Calicis antea facta communicatur, quia superficies illa non est quasi accessoria, & minus principalis; sed magis principalis (quamvis quod quantitatè sit minor) quia illa tangit magis principaliter Sanguinem Christi, quia tangit illum immediatè; Calix autem ob tacum ad Sanguinem Christi consecratur (in quo Calix distinguitur ab Ecclesia, quia hæc non consecratur ob tacum, & id est, quamvis post consecrationem paries dealbentur, manet consecrata, quia post dealbationem manet eadem) è contrario vero, quamvis superficies interior Calicis inaurati destrutur, etiam noua superficies, quæ apparere, manet consecrata, ut aduertit communiter Doctores, sicut quando Calix non est inauratus, & vñ ipso superficies interior consumuntur, etiam noua, quæ apparere, manet consecrata: quia quando Calix consecratur, totus secundum totam quantitatem consecratur, ut consecratus censetur. Et omnia prædicta de superficie interiori Calicis dicta, etiam sunt vera de superficie superiore Patenæ, ob eamdem rationem.

Circa custodiæ seu pyxidem, in qua Corpus Christi pro communicantibus consecratur aut afferatur, est difficultas, an consecrari seu benedicere debeat.

Paludanus, Sotus, Suarez, Valquez, Egidius, Paludan.
Sotus.
Suarez.
Valquez.
Egidius.
Laymannus, Bonacina, & communiter Doctores docent, non debere consecrari nec benedici (etli decens sit benedici benedictione simplici, in Pontificali Romano præscripta pro ipsa pyxide) quia Layman, Bonacina, Guillermus, Durandum.

380 Disp. iv. De Sacrificio Missæ. DIFFIC. XI. & XII.

Reginald. Ecclesiæ, cap. 16. Reginaldus lib. 29, num. 20. & alij docent, & merito, debere benedici, vt constat ex Missali corrente Rubrica 2. de Ritu seruando; non tamen debere consecrari consecratione facta Chrismatis vñctione, quia in Pontificali Romano pro pyxide tantum assignatur simplex consecratio & benedictio.

Vasquez. Id vero quod addit Vasquez, nempe, necessarium esse intra pyxidem esse vas aliquod ex lino, & benedictum benedictione Corporalis, absque fundamento dicitur; & etiam id quod addit, nempe debere pyxidem super aram coilocari: repentina tamen est super Corporale, quia hoc videatur consuetudine seruatum.

De materia pyxidis nihil est Iure positivo prescriptum; Iure tamen naturali requiritur, vt materia sit talis, vt absque indecentia possit deferri ad asserendum Corpus Christi.

DIFFICULTAS XI.

Quæ & quales vestes sint necessarie ad celebrationem Missæ.

*C*onueniunt Primo Doctores, Sacerdotem ex prescripto Ecclesiæ debere peculiaribus vestibus indui ad celebrationem Missæ, quæ sunt numero sex, nempe Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, & Casula, quæ suas habent significaciones, & videri possunt apud Suarez dñp. 8.2. fæt. 2. & apud Toletum lib. 2. c. 2. Ita tamen Sacerdos debet dictis vestibus indui, vt si absque aliqua ex illis celebrat, peccet mortaliter, vt communiter aduentunt Doctores, qui excipiunt casum in quo Sacerdoti iniiciatur merus mortus, non in contemptum fidei, nec ordinationis Ecclesiæ, quia tunc non peccat, quamus celebreret absque aliqua ex illis, quia maioris momenti est consecratio vitæ in eo casu, quam obseruatio dictæ legis: imò in eo casu erit licitum absque omnibus celebrare, vt ob rationem dictam contra Suarez aduentunt Paludanus, Sotus, Medina, Vasquez, Sæ, & Laymannus tract. 5. cap. 6.

*M*ateria autem dictarum vestium nullo Iure scripto prescribitur; tamen ex consuetudine Amictus & Alba debent fieri ex lino: reliquæ vero vestes possunt fieri ex qualibet decente materia. Circa figuram & magnitudinem earum seruanda est Ecclesiæ consuetudo absque variatione tali, vt vestes censemantur non Sacerdotales.

Conueniunt Secundo Doctores, prædictas sex vestes benedicendas esse, quia sic prescribitur in Missali reformato Rubrica 1. de Ritu seruando. Vbi etiam prescribitur, vt Sacerdos accedat calceatus ad altare, & quod superior vestis ordinaria talum attingat, hoc tamen posterius non est consuetudine receptum.

Circa amissionem benedictionis idem dicendum est, ac diximus de alijs rebus benedictis, & consecratis, nempe, quod si vestes ita defruantur, vt amittant figuram, aut reddantur ineptæ ad proprium vñctum, ita benedictione amittant, vt quamus postea reficiantur, indigeant noua benedictione; scilicet est si, antequam amittant figuram, aut ineptæ fiant, reficiantur, quamus aliquid non benedictum addatur. Vnde si cingulum ita frangatur, vt neutra pars seorsim deferri possit, amittit benedictionem, quamus post ruptionem iterum nodo autaliter coniungantur.

Obseruandum est, prædictas sex vestes, & qualibet alias res sacras, quæ non tangunt immediate species, nec sunt Chrismatis vñctione consecrata, posse etiam à laicis, adhuc feminis, immediate tangi: quia quantum id fuerit generaliter prohibitum, quoad vestes sacras, ab Hilario Papa in can.

Vestimenta, de Consecratione, d. 1. hæc tamen prohibitio non perfuerat in vñctu quod dictas sex vestes, & alias pallas, quæ non tangunt immediate species. Excepimus res sacras, quæ tangunt immediate species ut Corporale (sub quo etiam comprehenduntur Pallæ) & Purificatorum, quamus non sit benedictum, & pyxis, & quæ consecrata sunt Chrismatis vñctione, ut Ara, & Agnus Dei cereus, quia non possunt immediate tangi, nisi à constitutis in Sacris Ordinibus, ut confitudo ostendit, & deducitur ex dicto can. In sanda, & ex alijs multis, de Consec. d. 23. Et ob virumque dictum titulum nequeunt immediate tangi, nisi à predictis, Calix & Patena, quia seilicet immediate tangunt Christum, seu species sub quibus Christus continetur, & consecratur Chrismatis vñctione. Religiosis tamen Minoribus, & etiam nostræ Societatis, quamus non initiatiss, ex privilegio licet omnia prædicta immediate tangere, etiam dicta vasa, quando sunt absque Corpore & absque Sanguine Christi: & feminis ex consuetudine licet prædicta, quæ lotione indigent, lauate post primam lotionem leuiter factam a confutis in sacris. Tactus tamen immediatus dictarum rerum absque contemptu factus, non est moralis, vt aduentunt communiter Doctores, ob levitatem materiæ (nisi forsitan tactus Calicis & Patene quando continet Christum) est tamen venialis, ut contra Sotum, in 4. d. 1. 3. q. 2. a. 3. & contra Bartholomæum Angelum §. 321. aduentunt communiter Doctores, nullum tamen erit peccatum, si tactus rationabilis causa fiat, vt aduentit Aegidius n. 249.

Addimus, prohibitum esse à Gregorio XIII. sub excommunicatione late sententiæ, Agnos Dei de pingere, inficere, minio notare, aurum vel colorem aliquem imponere, aut tales venales proponere, aut tenere, ut refert Azo lib. 9. cap. 9. Hæc tamen constitutio non est in omnibus locis recepta, & proinde in eis non obligat.

In fine obseruandum est, præceptum esse à Zanchia Papa in Synodo Romana, & refert in can. *Nullus Episcopus*, de Consecratione, d. 1. ne Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus temere (id est absque rationabili causa) presulatum ad Missarum solemnia accedere velato (id est coepiente) capite, aut cum baculo.

DIFFICULTAS XII.

Vtrum dicenda & agenda sint, quæ in celebratione Missæ ordinantur.

*S*upponimus, ea quæ in celebratione Missæ dicuntur & aguntur, esse conuenienter ordinata & instituta, super quibus legi potest S. Thomas 5. de Episcopis, artic. 4. & 5. Bellarminus lib. 2. de Ecclesiæ, n. 16.

Hoc supposito, conueniunt Doctores, omittit aliquid ex his quæ in Officio Missæ dicenda & recitanda ordinantur in Missali, esse peccatum (ut consuetudine fuerit aliter receptum) & esse aut mortale, aut veniale, pro quantitate materia omittit, non tamen esse repetendum, nisi id possit facere,

tò, & facilè, & absque perturbatione ordinis, & cohærentia dicendorum fieri: & addere aliquid ex suo, quod non ordinatur in Missali, eriam esse peccatum, quia virtutumque prohibuit Pius V. in Bulla præfixa in initio Missalis Romani iussu ipsius impressi; quod non est mortale, quando parva aliqua Oratio additur ex deuotione, & non recitat alia voce coram populo: & prætermittere ordinem celebrandi Missam in Rubricam aſſignatum pro singulis diebus, non esse peccatum, quia non est sub præcepto, esse tamen indecorum (talem in diebus ſolemnibus) & oppofitum esse consultius; ac proinde, qui aut ex promiſſione, aut ex fundatione tenerunt celebrare certas Missas, v. g. de *Spiritu Sancto*, de *Paſſione de Beata Virgine*, & de *Requiem*, potest in die, in qua occurrunt Fefum alicuius Sancti, celebrare Missam de eo, quia id est conforme Rubricis, & cōſulentum, etiam ſi oppofitum fieri poſlit. Vnde qui ſucepti enus celebrandi triginta Missas S. Gregorij pro defunctis, non tenerunt singulas de Requiem celebrare diebus alicuius Sancti.

Obſeruandum eſt, cum, qui tribus perfonis tres Missas promiſit, singulis singulas, eis ſatis facere ter celebrando pro illis tribus, non ſolum ſecondum noſtram ſententiam, ſecondum quam Sacrificium applicatum pluribus non minus proficit singulis ac ſi vni tantum applicaretur, quia tunc magis proficit singulis; ſed etiam ſecondum ſententiam eorum, qui dicunt fructu Sacrificii pluribus applicatum diuidi, quia etiam tunc tantum fructu tradit cuilibet ex illis tribus, ac ſi pro quolibet feorū vnam Missam celebraret, quia tunc quilibet celebratio ne tribuit cuilibet tertiam partem fructus.

Addimus, ut iam communiter Doctores contra non paucos aduerterunt, celebrare Missam ante recitationē Horarum matutinarum, non eſſe peccatum mortale, quia non eſt præceptum præmittere earum recitationem. Nec huc obſtar, quod in Rubrica 1. de Preparatione Sacerdotis dicatur, Missam celebrandam eſſe poſt Horas matutinas; vel quia in ea tantum eſt sermo de Officio Missæ in Ecclesijs in quibus Horæ publicè recitantur, vel quia iam defuſtudine ceſſauit obligatio illius. Vnde neque erit peccatum veniale, ſalem quando adeſt aliqualis ratio: quia quod non eſt contra præceptum, nullo modo eſt peccatum.

Circa agenda in Officio Missæ conueniunt Doctores, omittere cærimoniam aliquā Missæ ex aſſignatis in Missali, & aliam non aſſignaram addere, eſſe peccatum, quia eſt contra præceptum Pij V. vbi ſuprā, & eſſe mortale aut veniale, pro quantitate materia omiſſæ aut addita.

Obſeruandum eſt, quod quamvis antiquitus in can. *Hoc quoque*, de Confeſſatione, d. i. præceptum fuerit, ut Sacerdos noniſi, ut minimum duobus prætentibus celebre, iam tamen ita derogatum eſt, ut ſufficiat vnu minister qui celebranti adminiſtret. Abſque eotamen nullus, quamvis Eremita ſit, & nullus, quamvis ipſi inſtit obligatio audiendi Missam, poterit celebrare, ut contra Sotum docet Vaquez, Bonacina, & alij. Imo quamvis inſtit populo ea obligatio, & quamvis inſtit neceſſitas dandi agro Viaticum: quamvis fint, qui in his duobus posterioribus casibus oppofitum lentiāt. Poterit tamen celebrans Missam incepſam abſque ministro proſequi, ſi minister abijt, & expeditus non veniat, ut aduerterit Henriquez c. 3. quia quamvis neceſſitate vrgente, à Miſſ-

la incepta deſtitere poſſit, deſtituſtamen ministro non eſt neceſſitas vrgente, nec tanta conſideratio, quanta ad deſtituendum requiritur in can. *Nulius Epifcopus*, de Confeſſatione, d. i. Minister autem deſtit eſſe mas, & non femina, ut deſtituunt in c. 1. de Cohabitacione Clericorum & mulierum, dum dicitur: *Nulla femina ad altare præſumat accedere, aut Presbytero ministrare*. quod feruandum eſt, quamvis deſtit mas, etiam in caſu in quo incepta eſt Miſſa, ut aduerterunt communiter Doctores, qui etiam in eo potius deſtit ſibi reſpondere, ut facit quando Horas Canonicas recitat, & ſibi ut pouerit ministrare, quam feminam admittere, quia id habet nullus indecenſia. Potest tamen femina, præſum Monialis, ex loco remoto reſpondere celebranti, qui id non eſt prohibitum in diſto canone, ut patet ex verbiſ ipsius, nec alibi: non tamen ad altare accedere, nec ad illud ministrare, quia in eo canone prohibetur.

DIFFICULTAS XIII.

Quomodo occurrendum ſit deſtitibus in celebratione Miſſe contingentibus.

In primis, Miſſa incepta nequit abſque graui & vrgente cauſa relinqui, ut dicitur in can. *Nulius*, de Confeſſatione, d. i. quando vero inter celebrandum evenit morbus, aut alia corporis neceſſitas, cogens celebrantem ut non perficiat Miſſam, ſi confeſſatio panis non eſt facta, relinquendum eſt Officium, & a nullo perficiendum, quia tunc in omiſſione illius non eſt incommodum aliquod conſiderabile: ſi vero forte, aut malitia Sacerdotis, aut quia panis non fuit triticeus, & tempore confeſſationis non fuit agnitus, non confeſſetur Hostia, ſed tantum vinum, poſteā confeſſanda eſt Hostia, ut eſſentialiter perficiatur Sacrificium, & non eſt neceſſarium poſteā iterum aliud vinum poſt Hostiam confeſſare, quia ad perfectionem eſſentialis Sacrificij non eſt neceſſarium, quod prius confeſſetur Hostia quam vinum, quia confeſſatione vtriusque, quo cumque ordine facta, maſtatur mysticè homo Christus ſeparatione mystica Corporis & Sanguinis inter ſe ex vi verborum confeſſationis facta.

Secundū, quando Sacerdos poſt confeſſationem vnius ſpeciei, aut vtriusque, recordatur fe aut non eſt eicium, aut eſſe in peccato mortali, aut excommunicatum, tenetur perficiere Sacrificium contritione præmiſla, ſi recordetur ſe eſſe in peccato mortali: quando vero eorum recordatur ante confeſſationem, tenetur deſtitere à Sacrificio, niſi ob id timeat prudenter, quod grauiter notabitur, quia in caſu huius timoris poſteā progredi contritione præmiſla peccati mortalis non confeſſi, ſi illud habeat.

Tertiū, ſi Sacerdos poſt confeſſationem, ante quam finiatur Officium, cognoscat deſtitutum confeſſationis vni, quia loco vini fuit appolita aqua, aut acetum, aut alia materia inſuſiens, ſi nequeat abſque timore prudenti graui notaſ ſui, aut graui perturbationis adſtantium, confeſſare Sanguinem, non tenetur eum confeſſare, ſed poſte abſque illius confeſſatione Miſſam finire: quia præceptum affirmatiuum perficiendi eſſentialiter Sacrificium, quamvis ſit diuini, non obligat cum timore prudente tanti damni. Si vero non ſit prædictus timor, perficiendum eſt eſſentialiter Sacrificium, conſe-

consecrando Sanguinem, ut patet, & non consecrando aliam Hostiam, quando agnoscitur defec-
tus consecrationis vini ante sumptionem Hostiæ
consecrata, in quo Doctores cōueniunt. Et quando agnoscitur post sumptionem Hostiæ consecrata, quamvis secundum Rubricam 4. Missalis, de Defectibus vini, à Pontifice traditam, in qua lo-
quitur sequendo sententiā probabiliorem, & non praci-
piendo, sit consecranda alia Hostia, & vinum modicissimæ aquæ mixtum, incipiēdo ab illis ver-
bis, *Qui pridie quam patreterit nihilominus suffici-
cit, quod Sacerdos vinum cum modicissima aqua
mixtu conseret, non consecrando aliam Hostiam,*

Scotus.
Nauarrus.
Angelus.

num 91. Angelus v. Missa, n. 17. Suarez disp. 85.
sect. 1. Valsquez & Egidius quaest. 83. art. 6. &
Laymannus tit. 5. cap. 7. Quia quamvis Hostiæ alia
consecrata iam sit sumpta, non minùs perficitur
Sacrificium consecratione vini postea facta, quām
si non fuisset sumpta. Et sufficiet statim vinum
aqua mixtum consecrare, & sumere, nihil aliud,
nec verbalem oblationem vini, ad consecrationem
ipius vini præmittendo; quia in Sacrificio Missæ,
sicut in Sacramentis, nihil est iterandum; sed quod
est omissum, est caute supplendum. Imò quando
omissum est tantum accidentale, non est supplu-
ndum, si percutendus est ordo in Rubricis affig-
atus, sed progrendendum est. Nec obstat, quod
perciptum defectum consecrationis vini post sum-
ptionem aquæ aut alterius materiae insufficientis,
ut postea consecret vinum, & non iejunus Sanguinem
sumar, quia maioris considerationis est ob-
seruatio præcepti diuini perficiendi essentialiter
Sacrificium, quām obseruatio præcepti Ecclesi-
stici non sumendi Eucharistiam post fractionem
iejunij naturalis. Imò quamvis materia illa insuffi-
cens, quando agnoscitur, non sit degluta, sed in
ore, non est expienda, ob indecentiam, & ob per-
iculum expundi particulam aliquam Hostiæ sum-
pta. Addidimus in principio, *antequam finiat-
tur Officium*, quia si defectus consecrationis vini
agnoscatur post abfolutum Officium, non est sup-
plendus, quia iam censebitur actio distincta.

Quarto, si animal vel aliud decidat in Calicem,
quod vensem sit, si id contingat ante consecra-
tionem, sumenda est alia materia, & conse-
cranda: si verò contingat post consecrationem, si
Sacerdos nequeat absque incommodo, aut per-
iculo salutis, vel vomitus, illud sumere, extrahe-
ndum est ex Calice, & abluendum, & postea com-
burendum, & cineres simul cum ablutione projici-
endi sunt in piscinam, & Sanguis, si possit ab-
que dicto periculo, est à Sacerdote sumendum. Et si
nequit absque periculo dicto, seruandus est quo-
uisque species corrumpantur, & tunc sunt in pisci-
nam mittendæ, vel potius sunt imbibenda in stu-
pa aut in alia commoda materia, quæ exsiccanda
est, & postea comburenda, & cineres mittendi
sunt in piscinam.

Quinto, si Sacerdos prudenter dubitet, aut ti-
met se omisso, aut insufficienter pronuntiasse
verbum aliquod essentiali consecrationi, verbum
omisso repetendum est submisso; vel ipsum sol-
lum, si aliud verbum non fuit interiectum, & fere
statim reperatur; vel reperenda sunt omnia verba
essentialia, si aliquod verbum fuit interiectum,
vel si longum tempus intercessit; sed non sunt re-
petenda absoluta intentione consecrandi, sed sub-

ea conditione (saltem mentaliter concepta) si non
protul, aut si non protul sufficienter.

Omittimus alios defectus, quia eis facile potest
occurri, Rubricas Missalis obseruando.

DIFFICULTAS XIV.

*Quo pacto pro celebratione Missæ affi-
gnandum sit iustum stipendium.*

Supponimus, in quo Catholici conueniunt,
ministros altaris posse licet stipendium ali-
quod in sui fustentationem accipere, quod suppon-
nit Christus Luc. 10. dum Discipulos suos ad pre-
dicandum mittens, dixit: *In eadem domo manu-
edentes & bibentes quo apud illos sunt, dignus est
enim operarius mercede sua.* & id etiam supponit
Paulus 1. ad Corinth. 9. dum ait: *Qui in sacra-
operantur, quæ de sacrario sunt edunt: & qui altari
deserunt, cum altari participant.* Et sanè id est
debitum ministro altaris, non tamquam pretium
ministerij, quia est simoniacum, quia ministerium
est quid spirituale, sed tamquam stipendium
pro vita fustentatione, quia dignum est, ut qui in
ministerio spirituali in gratiam & bonum alterius
occupatur, ab eo fustentetur, sive omnino, sive
ex parte, magis, aut minus, pro quantitate occu-
pationis.

Ex quo constat, etiam esse licitum Sacerdotibus
diuitibus iustum stipendium accipere pro Missa
celebratione, quia stipendium non accipitur a mi-
nistro ad supplendam paupertatem, sed tamquam
stipendium ad fustentationem, quia dignus est ut
fustenteretur ab eo in cuius gratiam occupatur.

Et ob eandem rationem etiam Sacerdos, qui
aliàs habet beneficium Parochiale, aut Canonica-
tum, aut aliud beneficium, poterit pro Missa cele-
bratione stipendium accipere: quia quid redditus
beneficii ei dentur in stipendium ratione aliorum
ministeriorum, aut celebrationis aliarum
Missarum, non est stat, ut ratione alterius minis-
terij, aut celebrationis aliarum Missarum, iustum
stipendium accipiat.

Stipendium ergo iustum & condignum pro Mi-
ssa celebratione taxandum est iuxta occupationem
& laborem, sive communi populi extimatio-
ne, sive Romani Pontificis, sive Episcopi, ita ut
quamdiu stipendium iudicio Romani Pontificis
aut Episcopi non taxatur, communi extimatione
populi standum sit: sicut etiam contingit taxa-
tione pretij rerum quæ pecunia æstimantur, quia
quamdiu Princeps eorum pretium non taxat, com-
muni populi extimationi statut.

Obseruandum tamen est, ut optimè Valsquez
disp. 234. & Suarez d. 85. ita posse stipendium pro Missa
celebratione Missæ à Superioribus taxari, ut ne-
queant nisi intuitu alicuius circumstantie extin-
fecere Sacerdotibus prohibere, ne plus accipiant
liberaliter offeratur, neque minus si ipsi liberaliter
sint minore contenti, quia id efficeret virtus
liberalitatis impedit. Nihilominus in aliquibus
Ecclesijs Cathedralibus & collegialibus statutum
est ne totum Capitulum interfici Funeri, aut alijs
officijs, nisi tanta pecunia detur; quod potest eis
honestum ob decentiam Capituli, ne facile pro
quaquis occasione conuocetur: id tamen non col-
lit, quid minus, quando misericordia aut pietas
resplendet, non possit gratis aut minori stipen-
dio fieri.

D 18.

DIFFICULTAS XV.

Vtrum Sacerdos possit pro vnius Missæ celebratione plura integra stipendia accipere.

Sotus.
Canus.
Locis. c. 13. ad 10. docent. Sacerdotem possit tot stipendia pro vna Missa recipere, quia sunt necessaria ad viatum moderatum pro ea die, quia ei, qui altari seruit, debitum est stipendum necessarium & sufficiens ad viatum faltem moderatum.

Henriquez.
Nauarra.
Aragon.
Lib. 9. cap. 22. Petrus Nauarra 2. de Restitutione cap. 2. n. 33. & Aragonius de Iustitia q. 85. art. 3. docent, pro vna Missa accipi possit stipendia necessaria ad congruam sustentationem diurnam, nempe ad viatum, yestitum, & habitacionem, quia ei, qui altari seruit, iure naturali debitum est stipendum necessarium & sufficiens ad congruam sustentationem viæ.

Corduba. Corduba lib. 1. q. 4. dub. 2. refert sententiam quorundam afferentium, Sacerdotem possit pro vna Missa accipere stipendia necessaria & sufficiens non tantum ad sui, sed etiam ad suæ familiæ sustentationem, & in hac sententia esse phares recentiores, refert Vasquez disp. 234. num. 14.

Vasquez. Henriquez vbi suprà refert recentiores Thomistas afferentes, possit Sacerdotem pro vna Missa accipere stipendia necessaria & sufficiens, non solum pro sui & suæ familiæ sustentatione, sed etiam pro soluendis debitis, & pro emendis libris opportunitis.

Nauarra.
Vasquez.
Suarez.
Bonacina. Nauarrus verò in Summa cap. 25. n. 29. Corduba, & Vasquez vbi suprà, Suarez disp. 86. l. 2. Bonacina punc. 8. docent, Sacerdotem non possit pro vna Missa plusquam vnum integrum stipendium accipere, quanvis non sufficiat ad viatum, & merito: quia quavis minister spiritualis dignus sit mercede sua, non tamen omnes eodem modo, sed unusquisque pro sua occupatione & labore; ita ut qui toto die occupatur in ministerio Ecclesiastico, ut in studio ad docendum, aut in docendo, aut in administrando Sacra menta, dignus sit integræ sui & sua competenter familiæ sustentatione; ergo Sacerdoti pro occupatione tantum in vnius Missæ celebratione, non debetur integra sustentatio, quia potest in alijs ministerijs occupari, sed pars aliqua, prout à superioribus fuerit taxatum, & coram taxatione deficiente, prout communis populi iudicio taxatum fuerit, & eo deficiente, ad arbitrium viri prudentis.

Quod autem Sacrificium Missæ pro pluribus oblatum, ita singulis profit ac si pro vno tantum offeratur, non sufficit, ut pro vna Missa possit à pluribus illis plura integra stipendia accipere, quia stipendium non datur pro valore Missæ (quod est simoniacum) sed tantum titulo sustentationis; ex eo autem quod Sacerdos vnam Missam pro pluribus offerat, non egat maiori sustentatione, quam si pro vno tantum offerret. Nihilominus ex hoc, quod Sacrificium pro pluribus oblatum profit singulis, ac si pro vno tantum offerretur, creditur (excepta iniustitia stipendi) vna Missa sufficiat pluribus potentibus vnam Missam, quia, ut aduerit Aegidius art. 1. dub. 10. non est alia obligatio in Sacerdote, quam applicandi petenti Missam, fructum ex opere operato, seu ex institutione

Christi, qui non minus obuenit singulis, quam si vni tantum applicaretur; & non est obligatio applicandi fructum ex opere operantis, nempe orationum & precum, & altiarum actionum Missæ (qui minus obuenit singulis) quia qui ea exerceat ex malo fine, qua ratione nullum habent fructum, etiam satisfacit petenti Missam.

Id verò quod nonnulli dicunt (vt Vasquez refert) nempe posse Sacerdotem, quando celebrat, suspendere applicationem Sacrificij; & postea illud applicare ei persona pro qua id fuerit postea petutum, & consequenter, possit pro ea Missa postea applicata stipendum accipere, falsum est, ut aduerint Vasquez & Corduba, quia Sacrificium, vt pote in instar Sacramenti in institutum, statim ac perficitur, habet suum peculiarem effectum, sicut Sacramenta, ita vi in potestate Sacerdotis non sit illum suspendere; sicut nec in potestate ministri Sacramentorum est, effectum eorum suspendere. Poterit tamen Sacerdos, vt aduerint Vasquez & Corduba, quando celebrat, applicare Missam ei pro quo postea petendum est, & ita poterit pro ea stipendum accipere, dummodò is, pro quo postulatur quando Missa fuit applicata, fuerit in eo statu, in quo is, qui postulat, desiderat applicari, v. g. si pro defuncto postulatur, & erat iam defunctus quando Missa applicatur.

DIFFICULTAS XVI.

Vtrum Sacerdotes obligati sint ad offerendum Missam pro alijs.

C. Onuueniunt Doctores Primo, Sacerdotes non obligari ratione Sacerdotij ad offerendum Missam pro alijs, vt pater, obligari tamen ratione stipendi ait Capellania ad id instituta: & hanc obligationem esse ex iustitia, non quia constituitur, aequalitas inter Missam & stipendium aut redditum, sed quia stipendium aut redditus non datur absolute, sed ob causam, aut sub conditione; deficiente autem causa aut conditione, id quod sub hac aut ob illam datur, nequit absque iniustitia retineri.

Conueniunt Secundo, beneficiarii, non habentes curam animarum, non obligari ex vi beneficij ad offerendum Missam pro alijs, quia quanvis aliqua beneficia non parochialis instituta sint pro administratione Sacramentorum, nullum tamen eorum institutum est ad offerendum missam pro alijs.

Est tamen difficultas de Parochiis, An teneantur Missam offerre pro parochianis. Sotus lib. 9. de Iustitia, q. 3. art. 1. docet, Pa-

Sotus.
rochos teneri per se aut per alterum pro suis parochianis Missam offerre, si fructus beneficij ad vi-
ta sustentationem sufficiant, si vero non sufficiant,
teneri pro quantitate beneficij ter aut quater in
hebdomada, quia ius ad decimas & ad fructus
beneficij institutum videtur, non solum ut Paro-
chus populo Sacra menta ministreret, sed etiam ut
pro populo fungatur officio proprio Sacerdotis,
hoc autem, ut Paulus ad Hebreos 5. ait, est offerre
Sacrificium pro populo.

Maior.
Vasquez.
Suarez.
Aegidius.
Laymannus.

rochum ex vi beneficij parochialis non teneri ad Layman-

offerendum Missam pro populo, & merito: quia obligatio Parochi ad id nullo iure scripto nec consuetudine introducto probari potest, nec ex institutione beneficij parochialis deducitur, quia ex hac tantum deducitur obligatio Parochi ad celebrandum Missam, ut populus eam audiat. Vnde, ut aduentur Corduba & Vasquez, standum est consuetudini, & statutis Synodalibus cuiuscumque diocesis.

Ad rationem ergo Sotii negamus, beneficium parochiale ad id instituit, sed ut Parochus populo Sacra menta ministret, illumque doceat, & coram eo Missam & alia officia diuina celebret, non vero ut pro illo Missam offerat, quamvis officium Sacerdotis sit offere Sacrificium pro his pro quibus voluerit; Parochus enim ex vi sui beneficij non tenetur ad omne id quod ei conuenit ratione Sacerdoti.

DIFFICULTAS XVII.

Quo pacto se debeat gerere Sacerdos in distributione stipendiiorum sibi collatorum pro Missarum celebratione.

Contingit, ut Sacerdoti pro celebratione Missarum conferatur maius stipendium, quam iuxta statutum Synodale aut consuetudinem conferri solet.

Est ergo difficultas, An iste, qui non vult aut non potest dictas Missas celebrare, possit illas alijs commendare, non tribuendo illis nisi consuetua stipendia, sibi referuando residuum.

Nauarrus cap. 25 nu. 91. & Corduba lib. 1. q. 4. dub. 5. docent, non posse, nisi habeat ex officio pro Missis celebrandis stipendia congerere, & congregare, & illa distribuere: quod absolute absque dicta limitatione tradit Maior in 4. dist. 45. q. 3. dub. 3. Probari autem potest Primus, quia si is, qui stipendia accipit, id non habeat ex officio, nullo titulo accipere potest residuum illud. Secundus, quia alius, quamvis numquam pro alijs celebret, possit fieri duces. Tertius, quia Sacerdos ille contra voluntatem eorum, qui stipendia excedentia contulerunt, refuerit illud quod super est.

Sotius 9. de Iustitia q. 3. ar. 1. Suarez dist. 86. fect. 3. & Bonacina punct. 8. absolute absqueulla limitatione docent, posse. Primus, quia Sacerdos ille in retentione residui nulli facit iniuriam, quia non alteri Sacerdoti cui Missam commendat, quia illi iustum stipendium contulit, quia pro eo offertur Missa cuiusdem valoris ab illo alio Sacerdote. Secundus, quia

Corduba.
Vasquez.

Nauarrus.
Corduba.

Maior.

Sotius.
Suarez.
Bonacina.

Sacerdos ille maiora stipendia accipiens, factus est dominus illorum sub obligatione celebrandi pro conferente illa; huic autem obligationi satisfacit Missam celebrando per alium, & huic sufficit ipsi conferendo iustum stipendium. Tertius, quia habentes Capellanias, satisfacient dicendo Missas per alios, his conferendo consueta stipendia, ergo.

Vasquez verò disp. 234. cap. 4. docet, & merito, 7/100 Primus, qui ex peculiari officio ad hoc definitus colligit & distribuit stipendia Missarum, posse ex residuo illo stipendiiorum aliquid sibi referuare, quia sollicitudo in illis colligendis & distribuendis est preio aliquo estimabilis; id tamen debere esse exiguum, quia dictum officium est exiguae sollicitudinis.

Secundus docet, eum Sacerdotem, qui ex officio peculiari non est ad id destinatus, si maiora illa stipendia ipsi tribuantur, non ut ipse eam celebre, sed ut alijs ad celebrandum distribuatur (quod quando alijs non conster, poterit ex circumstantiis discerni) tunc nihil excessus possit sibi retinere, alias ille Sacerdos illis alijs, quibus distribuit, interrogare iniuriam; non quia illis non tribueret iustum stipendium, sed quia illis non conferret totum, quod alijs ex voluntate domini ad illos pertinet; et quo confitat ad primam rationem pro Soto, Suarez, & Bonacina. Si verò maiora illa stipendia illi tribuantur ut ipse Missas celebret, tunc cum posse sibi excessum retinere titulo liberalis donationis sibi à domino facta: & quidem tunc in retentione illius nulli facit iniuriam, quia non Sacerdoti ei distribuit, quia illi tribuit stipendium iustum, & nihil, quod ad illum ex voluntate domini pertinet, sibi retinet; nec domino stipendia illa maiora tribuent, quia quamvis Missa magis profitet ei qui maiora stipendia tribuit, quia magis inducit ad celebrandum, ei tamen non minus prodebet ex eo quod Sacerdos, cui ipse contulit maiora stipendia, sibi retinet excessum, quia dominus iam totum illud dedit, ut pro ipso Sacrificium offeratur, & in non minus cooperatur ad illud, ex quo pater ad rationes pro Nauarro, Corduba & Maiori.

Ad secundam vero rationem pro Soto, Suarez & Bonacina concedimus, Sacerdotem illum, etiam in priori casu secundam partis nostrae sententia, acquisuisse dominium eorum stipendiiorum excedentium, non tamen absque obligatione & onere dandi illa integra celebranti, quia hec volunt dominus stipendiiorum.

Ad tertiam rationem respondemus, Capellanis ex praefumpta voluntate institutis Capellanias, posse sibi excessum illum retinere.

DISPUTATIO V.

De præcepto audiendi Missam.

DIFFICULTAS I.

Vtrum baptizati teneantur Missam audire.

CONVENIVNT Primo Theologi, esse præceptum, quo baptizati Missam audiendi tenentur diebus Dominicis & Festis: & id constat ex can. *Missæ*, de Consecratione, dist. 1. consensu universalis Ecclesia recepto: vbi, quamvis tantum fiat mentio diei Dominicis, sub eo tamen quodlibet Festum obseruandum comprehenditur, quia ad id institutus dies Festus, ut scilicet obserueretur sicur dies Dominicus. Et quamvis in eo canone præceptum tantum dirigatur ad saeculares, consensu tamén & præxi Ecclesiæ extensum est ad omnes. Sed quamvis certum sit, esse dictum præceptum; id tamen non est de fide (ut nonnulli falsò dixerunt) quia Deus id non reuelauit.

Dicō tamen præcepto non tenentur pueri ante usum rationis, nec perpetuò amentes, quia sunt incapaces præcepti & prohibitionis: amentes vero, qui post usum rationis semel habitum in amorem incederunt, & in ea perseverant, quamvis eo præcepto in actu primo obligentur, excusantur tamen ab eo, quia nequeunt humano modo Missæ assistere.

Addunt Suarez disp. 88. secc. 4. Egidius q. 83. art. 6. dub. circa illum, & Laymannus l. 4. traçt. 7. cap. 3. pueri non teneri præcepto audiendi Missam (& idem est de alijs præceptis, saltem humanis) ante usum rationis perfectum, ita ut possint mortaliter peccare: quod nos difficile existimamus; imò credimus, ut eo præcepto teneantur, sufficere usum rationis imperfectum sufficientem ad peccandum venialiter, sicut etiam sufficit ut teneantur præcepto non occidendi, & non mentiendi, etiam si nullius transgressione peccent mortaliter; quia à culpa mortali excusantur ob imperfectionem deliberationis.

Addimus, transentes per oppidum in quo obseruatur Festum aliquod peculiare, non teneri Missam audiire: imò non teneri, quamvis in eo oppido hospitentur per aliquor dies, quia ad id tantum tenentur qui pertinent ad illud oppidum, seu ad parochiam illius, & ad illam tantum pertinent qui habent domicilium, aut quasi domicilium. Et etiam non teneri audiire Missam absentes à suo oppido, seu à territorio, seu à limitibus sui oppidi, in quo est Festum particularē, quia præceptum audiendi Missam, & ieuinandi, & similia, sunt annexa territorio. Et etiam non teneri, qui in die festo sui oppidi exiit, & futurus est extra territōrium, seu limites sui oppidi, tempore in quo posset impleri præceptum, quia tantum tenemur prævenire impletionem præcepti, quando, manente vi seu obligatione præcepti, impediendi sumus ab impletione illius, non vero quando intra tempus, in quo posset impleri, non mansuri sumus subditæ & obligati præcepto; de qua re nonnihil dicimus Tractatu de Centuris in communi, & legendi sunt

Sancius lib. 3. de Matrimonio disp. 8. & Lessius *Sancius.*
lib. 4. cap. 2. dub. 7. & 8. *Lessius.*

Conueniunt Secundò Theologi, dictum præceptum esse purè & simpliciter Ecclesiasticum, non diuinum, neque naturale; ac proinde Romanum Pontificem posse in eo dispensare.

Nomine autem audiendi Missam, quod præcepto seu Iure Ecclesiastico præcipitur, intelligitur assistititia corporalis & moralis, quia quis corporaliter & humano modo assistat seu adiut Missæ, vel audiendo vel videntio celebrantem, vel faltem ita comitando seu sociando alios videntes aut audiētes, quamvis sit extra Ecclesiā (ut continet, quando locus, in quo Missa celebratur, non caput multitudinem confluentem ad audiendam Missam) ut ex signis & gestu aliqua Missa colligere posset, & ad multitudinem assistentium centrifatur moraliter pertinere. Et nomine Missæ quae præcipitur audiri, intelligitur non Missa siccā, quālis solet in mari dici, quia hæc non est vera Missa, sed tantum intelligitur Missa in qua vera fit consecratio; ex cuius defectu officium, quod fit in Feria sexta Maioris hebdomada, non est Missa, quia scilicet in eo non fit consecratio; ac proinde non est obligatio ei assistendi, quamvis in ea Feria continet Festum obseruandum. Intelligitur ergo Missa in qua fit vera consecratio, quocumque ritu permisso à Romano Pontifice celebrata, sive Latinorum, sive Græcorum, sive Syriorum, sive Mozarabum; quia dicto præcepto tantum præcipitur audito vera Missa, & quæcumque non siccā, ex dictis est vera Missa.

Conueniunt Tertiò Theologi contra Angelum v. Feria num. 42. omissionem audiendi Missam esse ex suo obiecto grauem seu mortalem, quia auditio Missæ est res grauia & notabilis, ac proinde omissione totius Missæ est grauia & notabilis, omissione vero partis Missæ erit mortalís aut venialis, pro grauitate aut leuitate partis omissionis: conductus autem ad grauitatem maior dignitas partis omissionis.

Vnde omissione Missæ ab initio usque ad oblationem verbale inclusiū, seu iam factam, erit mortalís, quia est omissionis partis grauia: omissione vero usque ad Euangeliū inclusiū, seu iam dictum, si ab eo iam dicto assistatur usque in finem, non erit mortalís, quia omissionis hæc non videtur attingere grauitatem, nec omissionis partis restantis post sumptionem Eucharistia est mortalís: imò neq; omissione huius partis simul cum omissione initij usque ad Epistolam exclusiū, seu nondum dictam dum assistatur omni intermedio. Omissione vero partis Missæ à consecratione inclusiū usque ad *Pater noster*, etiam exclusiū, est mortalís, ob dignitatem huius partis, non tamen omissionis solius consecrationis, quamvis totius: benè tamen omissionis totius consecrationis & sumptionis, quamvis assistatur intermedio ob dignitatē harum duarum partium; non tamen omissionis ipsius *memento*, etiam si Sacerdos per duas horas in eo detineatur, imò tunc satisfaciet quis absque villo peccato, si assistat ipsi *memento* tempore consueto, non amplius ei parti assistendo.

K k DIFFI-

DIFFICULTAS II.

Vtrum ad satisfaciendum præcepto audiendi Missam sit necessaria attentio interiora ad Missam.

Suarez.
Azor.
Reginald.
Bonacina.

S Varez disp. 88. sect. 3. Azor lib. 7. cap. 5. q. 2. Reginaldus lib. 19. cap. 2. quæst. 1. & Bonacina disp. 4. quæst. vlt. punc. 11. docent, necessariam esse attentionem interiorum, quia Ecclesia non tantum præcipit assistentiam exteriorum, sed etiam interiorum assistentiam, seu attentionem ad Missam, aut ad alias res diuinæ.

Silvester.
Ægidius.

Layman.

Silvester verò v. *Missæ.* 2. q. 6. Ægidius q. 83. num. 302. docent, non esse necessariam; ac proinde exteriorum assistentiam Missæ, quamvis interiorum liberè distractum, satisfacere præcepto audiendi Missam (quod probabile existimat Laymanus lib. 4. tit. 7. cap. 3.) & merito: quia Ecclesia, à qua sola præcipitur auditio Missæ, nequit aetum aliquem interiorum præcipere (nisi per accidens & in direc. & secundariò eum aetum interiorum, qui necessarius sit ad exercendum exteriorum quem præcipit) quia nequit de aetatu interiori, nec de eius omissione cognoscere & iudicare, nec illum nec eius omissionem punire.

Vnde qui liberè interiorum distractus, & mente liberè vagans ad alia, assistit Missæ, quamvis forte peccet venialiter contra Ius naturale religionis, quia id forè sit contra reuerentiam Deo debitam, satisfacit tamen præcepto audiendi Missam, si humano modo exteriori assistit, id est, si assistit non distractus exteriori, seu non occupatus exteriori occupatione moraliter incompossibili, seu difficultimè compossibili cum attentione interiori ad celebrationem Missæ, & ad alias res diuinæ, quia eo præcepto non præcipitur attentio interior: si verò assistit, etiam absque modo exteriori humano, non satisfacit dicto præcepto, quia eo præcipitur assistentia exteriori humana, id est moraliter compossibilis cum attentione interiori: ac proinde, qui assistit celebrationi Missæ simul scribendo aut docendo, non satisfacit præcepto audiendi Missam, & multò minùs qui allistri dormiendo, quia non solum dormiens non assistit modo exteriori humano, vt patet, sed nec scribens nec docens: quia neuter potest moraliter ad Missam nec ad alias res diuinæ attendere: & etiam qui dum Missæ exteriori assistunt, confabulantur profundè, aut hoc & illuc circumspiciunt, non satisfacunt præcepto audiendi Missam, quia non possunt moraliter ad Missam, nec ad alias res diuinæ attendere: interiori: satisfacunt tamen, qui dum assistunt, se vestiunt, quia facilè possunt ad Missam vel ad alias res diuinæ interiori attendere: & etiam qui dum assistit Missæ, recitat aut Rosarium, aut Horas Canonicas, imò & qui eas legit, quia etiam potest interiori attendere ad Missam, vel saltet ad alias res diuinæ, quod etiam sufficit ad satisfaciendū præcepto audiendi Missam, & simul etiam satisfaciet voto aut præcepto Ecclesiæ recitandi Horas, & voto aut præcepto Confessarij recitandi Rosarium aut alias orationem, quia audire Missam, non est moraliter incompossibile cum attentione interiori ad recitationem, vel saltet ad alias res diuinæ, quod sufficit.

DIFFICULTAS III.

Vtrum qui audit Missam absque intentione satisfaciendi præcepto, ipsi satisfaciat.

M Edina Cod. de Oratione, quæst. 16. Pernus Ledesma in Summa c. 27. post conclusio-
nem 10. & Nugnus quæst. 83. art. 6. dub. 1. docent, eum, qui audit Missam absque intentione satisfaciendi præcepto (vt si audit Missam, ignorans esse diem festum) non satisfacere præcepto, quia eo præcepto præcipitur aetus obedientie, quem non exercit ille qui non intendit implere præceptum.

Suarez verò disp. 88. sect. 3. Ægidius quæst. 83. art. 6. dub. vñico, Azorius lib. 7. cap. 2. quæst. 1. Bonacina punc. 11. Vasquez 1. 2. quæst. 100. art. 1. Sancius in Summa lib. 1. cap. 13. Valencia 2. 1. disp. 6. quæst. 2. punc. vltimo, Lessius lib. 2. c. 57. art. 10. & communiter Doctores docent, cum non satisfacere præcepto audiendi Missam, & merito: quia verè & humano modo facit quod libi præcipitur, ac proinde aetum obedientie, quamvis non formalem, sed tantum materialē, qui solum sibi præcipitur.

Addimus, vt contra Azor, Medinam, & plures alios adiutent Suarez, Valètia, Vñico, Sancius, Ægidius, Lessius & Bonacina, cū satisfacere præcepto audiendi Missam, quamvis eam audiat anno expresso non satisfaciendi præcepto audire illius Missæ: quia ex una parte verè & humano modo facit quod sibi præcipitur, & ex altera ex animo non prorogat sibi obligationem præcepti, quia non potest, sicut nec de novo illam sibi imponere, quia non est sibi superior: nihilominus quia potest quis sua voluntate conferre gratis alii pecunias, & alias res suas, quia est earum dominus, id est debitor, qui suo creditori conferit pecunias, aut alias res animo liberali, nollems illis soluerit debitum, manet obligatus ad postea solvendum debitum, si creditor acceptauit donationem.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum qui audit integrum Missam, audiendo partem Missæ vñius Sacerdotis, & postea partem Missæ alterius Sacerdotis, satisfaciat præcepto audiendi Missam.

M Aior in 4. dist. 12. & 45. quæst. 2. Sonis Medina in Summa lib. 1. cap. 14. §. 9. Suarez sect. 2. Ægidius art. 6. Reginaldus lib. 19. art. 26. Bonacina punc. 11. num. 13. & communiter Doctores partem affirmatiuam tradunt, & merito: quia ille verè audit integrum Missam (quamvis non vñam, sed partes duarum) quod tantum præcipitur. Et idem est ob eamdem rationem, si audiat integrum Missam, audiendo tres partes Missarum trium Sacerdotum.

Addit Bonacina, eum, qui audit integrum Missam, audiendo simul duas partes Missarum duorum Sacerdotum, etiam satisfacere præcepto audiendi Missam, & non absque ratione; quia ex vñam

vna parte potest quis simul audire duas (imò & tres) Missas, & consequenter etiam duas partes duarum Missarum, & ex altera eas partes audiendo audit integrum Missam.

DIFFICULTAS V.

Utrum qui audit Missam extra propriam parochiam, satisfaciat præcepto audiendi Missam.

Circa hanc difficultatem conueniunt Doctores, fideles satisfacere præcepto audiendi Missam, eam audiendo in quocumque loco, in quo id non fuerit specialiter cautum: quia etiam si olim varia fuerint Iura, quibus præcipiebatur fidelibus Missam in proprijs parochijs audire; iam tamen contraria consuetudine vniuersalis Ecclesiæ abrogata sunt.

Addimus, etiam satisfacere præcepto audiendi Missam, qui audit Missam priuatum, non solemnen, seu maiorem, & qui audit Missam, quamvis non de tempore, sed votuum, & etiam pro defunctis, quia circa hæc nihil speciale definitur nec præcipitur in Iure, & qualibet ex his est vera Missa.

DIFFICULTAS VI.

Quibus de causis baptizati excusentur ab auditione Missæ in die festo.

Conueniunt Doctores, eos excusari ab audiendo Missam in die præcepti, qui sine graui seu considerabili suo aut alieno incommode nequeunt Missam audire, quia uitatio incommode graui, adhuc alieni, maioris ponderis est quam obseruatio dicti præcepti.

Vnde excusantur mater, aut nutrix, aut famula, quæ nequit puerum ad Ecclesiam ferre absq; prudente timore perturbationis, aut molestia considerabilis celebrantis, aut adstantium, nec illum domi relinqueret absque prudente timore aliquius damni considerabilis: & pastores, qui absque prudente timore graui damni aut periculi gregis nequeunt Missam audire: & qui non potest domo securus exire: & famulus, & vxor timentes rixas aut verbera, si Missam adeant: & femina honesta, quæ caret veste sibi conueniente, & si absque ea exeat, graui pudore afficietur: & femina ex occulta fornicatione pregnans, ne se prodat, vel ne pudore afficiatur: & famula, quæ in oppido, vbi vna tantum celebratur Missa, remanet domi, quia

necessaria est ad custodiendam domum, vel ad cibos parandos: & iter agens, qui si audiat Missam, amittere socios necessarios ad iter peragendum, vel quia viam ignorat, vel quia timeret latrones: & qui, si audiit Missam, negotium prætermittet, quod absque graui incommodo differre nequit; & ex hoc titulo excusantur cursores, & nautæ, & miliones, qui nequeunt immorari in audienda Missa absque grauibus expensis.

Conueniunt Secundò Doctores, excusari illos, qui impediti sunt Missam audire: quia nemo obligatur ad id quod non potest. Vnde excusatur incarceratus in carcere in quo non celebratur Missa, & etiam qui est excommunicatus, aut personaliter interdictus: & etiam ille, qui quando est interdictum locale, nequit audire locum Missæ distante non interdictum, absque considerabili incommodo, attenta ratione loci, & temporis, & persona: & idem est, quando quis absque interdicto loci inuenitur ita distans à loco Missæ, ut habita ratione loci, & temporis, & persona nequeat absq; simili incommodo locum Missæ adire. Excusatur autem incarceratus, & modo dicto censura innodatus, quamvis facile possit abolutionem acquirere, & à carcere liberari (vt dicimus Traetatu de Excommunicatione, disp. 5. n. 4.) quia obseruatio præcepti Missæ non est tanti momenti, ut obligat tam remotam dispositionem, nempe ad acquirendam capacitatem audiendi Missam: & ob eamdem rationem interdictus non tenetur acquirere priuilegium audiendi Missam, si tamen illud acquirat, aut ante habeat, tenetur Missam audire, vt dicimus Traetatu de Interdicto, num. 21. & etiam excusatur infirmus, qui nequit commode Ecclesiam adire, aut absque prudente timore damni considerabilis in salute, aut retardandi conualescentiam: imò etiam qui assistit graviiter infirmo, si infirmus ope illius egeat, aut si timeatur mortore afficiendus, si deseratur: quod etiam reduci potest ad primum titulum, seu ad primam causam excusandi ab auditione Missæ.

Conueniunt Tertiò Doctores, ob consuetudinem regionis possaliquem excusari, quia consuetudo non minus potest præceptum & legem abrogare, quam inducere, imò illud potest facilius. Vnde excusatur vidua, quæ mortuo marito, ad certum tempus non exit domo, vbi hæc consuetudo viget: & etiam excusatur puer a nobilis, quæ non consuevit, aut non permititur Missam audire, donec nuptria tradatur, vbi etiam hæc consuetudo viget: & etiam excusantur feminæ, quæ post partum domi se continent, vbi etiam conuertudo viget; id tamen non est faciendum intentione seruandi ritum Mosaicum purificationis.

